

Hvilke sammenligninger finnes det i skolen
og i barnevernsintuisjoner rundt ungdommer
i henhold til radikalisering og forebygging.

En kvalitativ sammenligningsstudie som ser på radikalisering og forebygging på skoler og på barnevernsinstitusjoner.

EMILIE THORESEN

KANDIDATNUMMER: 2035

VEILEDER

Turid Skarre Aasebø

Universitetet i Agder, 2023

Fakultet for humaniora og pedagogikk

Institutt for pedagogikk

Master

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Hvorfor er dette aktuelt for bvt og skolen.....	2
1.2	Relevante begreper.....	3
1.3	Hvordan har jeg gått frem for å svare på problemstillingen.....	3
1.4	Videre disponering av oppgaven.....	4
2	Handlingsplan mot radikaliserings og læreplan i skolen.....	4
2.1	Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme.....	4
2.1.1	Nye og videreføring av gamle tiltak i 2020.....	6
2.1.2	Omtale av relevant arbeid i sektoren og gjennomførte tiltak.....	8
2.2	Læreplan for skolen.....	9
2.2.1	Mobbing og mistriivsel – hva skal skolen gjøre?.....	9
2.2.2	Skolemiljøtiltak – Undersøkelse.....	10
2.2.3	Hvordan beskytte barn mot skadelig innhold på nett?.....	11
2.3	Hvilke sentrale prosjekter finnes det.....	12
3	Teori.....	14
3.1	I gråsonen, ungdom og politisk ekstremisme i det nye Norge.....	14
3.1.1	Ulike høyreekstreme grupper.....	14
3.2	Mot utvidede forståelser av realisering og rasisme i skolen – Artikkel.....	17
3.3	Å bygge psykisk helse – helsefremmende samtaler med ungdom.....	18
3.3.1	Hvordan være profesjonell i møte med ungdommer.....	18
3.3.2	Hvordan starte og innlede ett møte/samtale.....	19
3.3.3	Hvordan få til den gode samtalen.....	20
3.4	Ungdata – rapport 2022.....	21
3.5	Rapport på landnivå om drivere for selvradikalisering i digital sosialitet.....	23
3.5.1	Karakteristikker av datamaterialet.....	23
3.5.2	Iscenesettelse og innramming av identiteter.....	24

3.6	Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme – Norske handlemåter i møtet med terror	25
3.6.1	Hvordan forebygge, og hva er målet?	26
3.6.2	Bekymring – Hva er det, og hva gjør det?	26
3.6.3	Skolen i forebyggingens tid.....	27
3.7	Mitt pedagogiske Credo – John Dewey	28
3.7.1	Hva er utdanning?	29
3.7.2	Hva skolen er?	29
3.7.3	Undervisningens innhold.....	30
3.7.4	Metodikkens natur.....	30
3.7.5	Skolen og den sosiale utviklingen.....	31
3.8	Stigma.....	31
4	Metode.....	32
4.1	Kvalitativ metode	32
4.2	Utvalget til undersøkelsen.....	33
4.3	Forskningsintervjuet.....	34
4.3.1	Det semi-strukturerte intervju	34
4.3.2	Generelt om metode	35
4.4	Relabilitet	36
4.5	Validitet.....	37
4.6	Ulike etiske overveielser	37
5	Analyse.....	38
5.1	Radikaliserings.....	38
5.1.1	Hvordan oppstår radikaliserings?	38
5.2	Forebygging	41
5.2.1	Demokrati.....	43
5.2.2	Ett innblikk i hva ungdommer står overfor	43

5.2.3	Mobbing	46
5.2.4	Ulike arenaer for ungdommer	47
5.3	Behandling	48
5.3.1	Utfordringer i møte med ungdommer	50
5.4	Samarbeid.....	51
5.4.1	Løsning og forebygging	53
6	Drøfting	54
6.1	Radikalisering i handlingsplanen og læreplanen.....	54
6.1.1	Tanker om radikalisering	54
6.1.2	Hvordan oppstår radikaliseringen	55
6.2	Mobbing og mistrivsel i skolen.....	57
6.2.1	Hvorfor er det mistrivsel i skolen?.....	57
6.2.2	Hva utgjør mobbing og mistrivsel når det kommer til radikalisering?	59
6.3	Demokrati og forebygging	60
6.3.1	Demokrati.....	60
6.3.2	Samtaler med ungdommer	62
6.3.3	Hvem har ansvar for forebyggingen.....	63
6.3.4	Hvordan tilrettelegge for forebyggingen?	65
7	Avslutning	66
7.1	Konklusjon	68
	Referanseliste	69
	Vedlegg	72
	Spørsmål til informantene	72
	Informasjonsskriv	73
	Samtykkeerklæring.....	76

Sammendrag

I denne studien har fokuset vært på radikaliserings og forebygging i både skolen og barnevernsinstitusjoner. Bakgrunnen for valg av tema kommer av medias dekning av radikaliserings og ungdommer og hvordan en slik radikaliseringsprosess kan føre til voldelig ekstremisme. Det vises til at ulike grupper som assosieres med radikaliserings bevisst går etter unge mennesker. I og med at skolen er en av de viktigste institusjonene vi har i samfunnet, blir det viktig å se etter radikaliserings her. Grunnen til at barnevernsinstitusjoner har fått en plass her er på bakgrunn av at barnevernsbarn kan bli sett på som en gruppe ungdommer som er i faresonen for å bli radikalisert. Med dette har problemstillingen blitt: *Hvilke sammenligninger finnes det i skolen og i barnevernsinstitusjoner rundt ungdommer i henhold til radikaliserings og forebygging.* I studien vil det bli bruk sammenligninger av det informantene forteller, samt annen relevant teori for å understreke og belyse det informantene forteller. Gjennom analysen kommer det frem fire punkter som omhandler radikaliserings, forebygging, behandling og samarbeid.

Studien konkluderer med at informanten forteller om mye av det samme, men fra ulike vinkler. Dette kommer til uttrykk når det er snakk om hvordan en skal samarbeide for å hjelpe ungdommen på best mulig måte. For å kunne sikre en god forebygging av sårbare ungdommer vil det være essensielt å samarbeide om hvordan en skal jobbe med ungdommer i faresonen.

Forord

Denne masteroppgaven er med på å symbolisere avslutningen for ett toårig studie innenfor en master i pedagogikk, som er tatt ved UiA – Universitetet i Agder. For å gi en oppsummering av de to siste årene har de siste årene bydd på mestring og utfordringer, samt at det har vært intenst og lærerikt. I henhold til denne oppgaven ønsker jeg å rette en stor takk til alle forelesere som har hjulpet med å gi ett faglig påfyll, samt min veileder som har kommet med gode innspill og tilbakemeldinger.

Jeg ønsker også å gi en stor takk til min familie som har stilt med støtte og forståelse rundt oppgaven. Jeg vil også rette en takk til alle medelever og tidligere medelever for gode diskusjoner og tilbakemeldinger. Til slutt vil jeg takke informantene, skolene og barnevernsinstitusjonene som har stilt for både intervjuer, møterom og gode samtaler.

Emilie Thoresen

14.11.23

1 Innledning

Bakgrunnen for valg av tema kommer av mediedekningen som har oppstått rundt radikaliseringsprosesser gjennom tidene. Dette kan en eksempelvis se på fjorårets kampanje for verdensdagen for psykisk helse, som har handlet om å «løfte blikket» (Verdensdagen for psykisk helse, u.å.-a) eller så kan en se på årets kampanje som handler om å «lag plass» (Verdensdagen for psykisk helse, u.å.-b).

Det finnes mange ulike eksempler på ulike terrorhandlinger som bunner i radikaliseringsprosesser gjennom tidene. Noen av disse nyhets sakene har vært med på å bygge opp min nysgjerrighet, jeg vil derfor trekke frem noen. Ved å ha slike saker i fokus kan en se på ulike måter en kan forebygge lignende hendelser og lære av det som har skjedd.

26 januar 2001 blir den 15 år gamle norsk-ghanesiske Benjamin Hermansen drept på Holmlia i Oslo. Han ble drept av tre unge nynazister. Etter denne hendelsen ble det satt i stand et protesttog med til sammen 40 000 deltakere. Denne saken er stadig oppe i media av den grunn at vi skal kunne huske det som skjedde med Benjamin (Vestel, 2016, s. 11).

22 juli 2011 blir fler mennesker skutt og drept, både ved regjeringskvartalet i Oslo og på Utøya der AUF har sin sommerleir. Ved Regjeringskvartalet er det åtte personer som blir drept da en bombe går av. Neste angrep skjer på Utøya der 69 ungdommer blir skutt og drept. Felles for begge disse angrepene er at de har samme gjerningsmann, denne mannen var en 32 år gammel mann fra Oslos vestkant. Han begynte allerede som 20 åring å planlegge handlingen han senere skulle utføre. Dette kan bli sett på en av de største terrorhandlingene som har skjedd i norges historien, men det er ikke det eneste som har skjedd (Vestel, 2016, s. 11).

10 august 2019 skjer det nok ett forsøk på et terrorangrep. Denne gangen skjer det i Bærum, her er det da et forsøk på å komme seg inn i en moské og utføre terrorhandlinger der. Denne gangen er det en 21 år gammel gutt som står for handlingene. Før han drar til moskeen tar han livet av sin 17 år gamle søster. Når gutten kommer såpass langt som at han skal angripe moskeen kommer han seg inn, men han blir tidlig stoppet av de som oppholder seg inne i moskeen. Han blir omsider hentet av politiet (Finsveen, 2019).

Slike hendelser rammer ikke kun folk her i Norge, men også i utlandet. Det var en lignende hendelse 21 september 2013 der det ble meldt inn ett terrorangrep på kjøpesenteret westgate i Nairobi. I dette terrorangrepet blir gjerningsmennene assosiert med terrorgruppen al-shabaab, blant disse gjerningsmennene finner vi en norsk-somalisk gutt på 23 år (Vestel, 2016, s. 12).

1.1 Hvorfor er dette aktuelt for bvt og skolen.

Relevansen for å ta opp dette tema når det kommer til skole og barneverns institusjoner (her etter kalt bvt institusjon) er at ungdommer i dagens samfunn bruker mye tid i disse institusjonene. Ungdommer i dagens samfunn tilbringer store deler av dagen på skolen og det vil etter dette bli sett på som en stor påvirkningskraft når det kommer til danningen av ungdommen. Ungdommer som bor på bvt institusjoner tilbringer mye av tiden sin på skolen, men også på selve institusjonen. Når det kommer til ungdommer som bor på institusjoner har de ofte ett større behov for trygghet, siden de ofte kan være sårbare fra alt de har opplevd tidligere i livet. Dette kan være alt fra omsorgssvikt til overgrep. Disse ungdommene kan bli sett på som et eventuelt «lettere offer» for radikaliserings. Her kan de få en plass der de «endelig» hører hjemme. Hensikten ved å se på både skole og bvt institusjon er for å se om de forebygger for ungdommene på samme måte eller om det finnes noen forskjeller i handlingsmønstrene og hvordan den eventuelle forebyggingen blir gjort.

Med bakgrunn i dette har jeg følgende problemstilling: Hvilke sammenligninger finnes det i skolen og i barnevernsinstitusjoner rundt ungdommer i henhold til radikaliserings og forebygging. Målet med denne oppgaven er å få kunnskap om radikaliserings, samt hvordan skole og barnevernsinstitusjoner håndterer slike forestillinger og ideer. Det vil bli sett på hva skolen og barnevernsinstitusjoner gjør og eventuelle likheter eller ulikheter de har. Samt hvordan de forebygger mot radikaliserings.

1.2 Relevante begreper

Når det kommer til oppgavens mange begreper vil det være enkelte begreper som går igjen og vil med dette være en essensiell del av selve oppgaven. I dette punktet vil det bli beskrevet hva to av begrepene betyr. De følgende begrepene er radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Radikaliserings:

I Vestel (2016) blir radikaliserings beskrevet som: «*En prosess der en person i økende grad aksepterer bruk av vold for å oppnå politiske, ideologiske eller religiøse mål.*» (Vestel, 2016, s. 22). Ut ifra denne definisjonen vil en kunne se at radikaliserings kan skje uansett hvilken ideologi, religiøs tilhøringshet eller politiske førings en har andre kjennetegn som kommer til syne ifølge Regjeringen (2019) er at en kan ha et ensidig verdensbilde og derav vanskeligheter med å kunne se andre andres perspektiver (Regjeringen, 2019).

Voldelig ekstremisme:

«*Aktiviteten til personer og grupperings som er villig til å bruke vold for å nå sine politiske, ideologiske eller religiøse mål.*» (Vestel, 2016, s. 22).

1.3 Hvordan har jeg gått frem for å svare på problemstillingen.

For at jeg skulle få i gang prosessen tok jeg kontakt med en SLT-koordinator som kom med innspill til hva en kunne se på i samfunnet og hvilke spørsmål en kunne stille til informantene. Samt har det vært en interesse for selvet temaet en stund som er opphavet for oppgaven, slik som beskrevet innledningsvis.

For å kunne svare på oppgaveteksten har det vært ett stort fokus på å følge med på hvilke informanter som har blitt brukt. Det har stått sentralt å finne gode informanter, som har fått vist sin kunnskap og ulike erfaringer. For å gå frem for å finne informantene har jeg sendt ut ulike e-poster til ulike skoler og bvt institusjoner for å kunne rekruttere informantene. Når dette ble gjort ble det også sendt ut ett informasjonsskriv, som vil bli lagt med som ett vedlegg til oppgaven. Mitt fokus under denne studien har vært å få frem hva informantene tenker, hva de innehar av kunnskap og hvilke erfaringer de har ervervet seg gjennom arbeidslivet i de ulike institusjonene.

1.4 Videre disponering av oppgaven

I kapittel 2 vil det bli presentert handlingsplanen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme og læreplanen til skolen. En finner også i dette kapitlet ulike sentrale prosjekter som finnes i Norge som kjemper mot radikaliserings og ønsker å lage ett samfunn hvor alle blir sett og hørt. I kapittel 3 finner en relevant teori som skal være med å styrke oppgaven, det vil bli trukket frem ulike artikler og undersøkelser. Kapittel 4 er metode kapitlet, her vil det bli lagt frem hvilken type metode som er tatt i bruk, hvilken type datainnsamling som er brukt og gjennomføringen av innhenting av data. I kapittel 5 er det analyse som står for tur. Her skal dataene fra datainnsamlingen analyseres og legges frem. I kapittel 6 finner vi diskusjonen av dataene og teorien fra teorikapitlet og kapittel 7 er avslutningskapitlet.

2 Handlingsplan mot radikaliserings og læreplan i skolen

I dette kapitlet skal jeg presentere handlingsplanen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme, og det blir trukket ut sentrale emner fra denne. Læreplanen for skolen vil bli trukket frem for å se hvilke målsettinger skolen har når det kommer til radikaliserings. Det blir også lagt frem ulike sentrale prosjekter ulike kommuner i Norge har, som skal være forebyggende mot radikaliserings av barn og ungdommer. I henhold til læreplanen vil det også bli lagt frem ulike faktorer som kan være med å påvirke elever. Under dette punktet vil det også bli tilføyd hvordan mobbing og mistriksel i skolen kan være påvirkningsfaktorer for radikaliserings.

2.1 Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme

Det er mange hendelser som har vært med på å forme det samfunnet vi har i dag i med tanke på radikaliserings. Vi har blant annet fått en handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme som ble for første gang utarbeidet i 2014. Handlingsplanen bygger på mange ulike tjenester og sektorer. Hovedpunktet i denne handlingsplanen er å se på forebyggende tiltak. Sentralt i handlingsplanen finner vi fem ulike prioriteringsområder, disse har ikke forandret seg fra de ble laget i 2014 (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020, s. 5).

1. Kunnskap og kompetanse
2. Samarbeid og koordinering
3. Forebygge tilvekst til ekstreme miljøer og bidra til reintegrering
4. Forebygge radikaliserings og rekruttering gjennom internett
5. Internasjonalt samarbeid.

I handlingsplanen som er revidert i 2020, sies det at noen blir radikaliseret av blant annet religiøs overbevisning, andre blir «overtalt» av ulike politiske føringer som eksempelvis at de melder seg inn i ulike politiske partier fordi de føler samhold og tilhørighet til en gruppe mennesker. Et annet eksempel kan være at en er født inn i en familie, et miljø eller en kultur med et politisk syn som fremstår som naturlig (Iversen, 2023). Andre grunner til at en kan bli radikaliseret kan også være gjennom ideologi. Det sies videre at enkelte utfører handlinger som vold og trusler med vilje og i ytterste konsekvens utfører terror handlinger. Handlingsplanens målsetting er at:

«Alle som lever i Norge skal kunne gjøre det uten frykt for å bli utsatt for hat eller vold, og ingen form for religiøs eller politisk overbevisning rettferdiggjør angrep på vårt frie samfunn!» (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020, s. 2).

Handlingsplanen er laget i ett samarbeid med ulike trossamfunn, ulike forskningsmiljøer, ulike frivillige organisasjoner, samt de berørte etatene (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020, s. 2–3). Handlingsplanen legger frem at det er glidende overganger mellom de ulike formene for ekstremisme og at ikke alltid ender opp med vold eller at det ender opp i en ekstremisme hvor sluttproduktet blir voldshandlinger. (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020, s. 9).

Hvis en skal se litt nærmere på hvilke grupper handlingsplanen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme kategoriserer som mest sannsynlig for å bli radikaliseret, vil hovedvekten falle på menn. Det vises også til at hovedvekten av de som blir radikaliseret er unge menn under 30 år, men menn på over 40 år blir også radikaliseret. Som gjennomgående faktorer ser en at flestparten av de radikaliserete har lav utdanning, de har en høy forekomst av ulike sårbarhetsfaktorer som eksempelvis rus problematikk, samt ulike utfordringer knyttet opp mot psykisk helse. Andre faktorer er en høy grad av arbeidsledighet og kriminalitet, deriblant ulik voldsrelatert kriminalitet (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020, s. 9).

Politiets sikkerhetstjeneste (heretter kalt PST) mener i henhold til det som står i handlingsplanen at det er like sannsynlig nå at de som utfører terrorangrep kommer fra en høyreekstrem gruppe som at det skal være ekstreme islamister. PST lager årlige rapporter som tar for seg en nasjonal vurdering av trusselbilde, men vil utvikle flere rapporter hvis det er behov for det. PST anser at det muligens vil kunne komme fler terrorhandlinger i tiden fremover. PST nevner ulike arenaer de mener spiller en sentral rolle i radikaliseringsprosessen. Slike arenaer kan være ulike religiøse arenaer, fengsler og asylmottak (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020, s. 9).

2.1.1 Nye og videreføring av gamle tiltak i 2020

I den reviderte versjonen kom det inn 8 nye tiltak som skulle være med å forbedre handlingsplanen. Disse tiltakene er:

1. Etablering av en nasjonal veilednings- og ressursfunksjon
 2. Nasjonal veiledningsfunksjon for arbeids og velferdsforvaltning mot radikalisering og voldelig ekstremisme.
 3. Utprøving av nye metoder for reintegrering etter endt straffegjennomføring
 4. Veiledning til barneverntjenesten om oppfølging av barn av antatte fremmedkrigere
 5. Utvikling av støtteressurser til bruk i skolen og barnehager
 6. Innsats mot terrorfinansiering
 7. Utrede muligheten for bruk av risikovurderingsverktøy for politiet, PST og kriminalomsorgen
 8. Aktør kart
- (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020, s. 9)

I tillegg til disse åtte tiltakene er det tjueto tiltak som videreføres fra den originale handlingsplanen som ble skrevet i 2014. Noen av disse tiltakene er videre utviklet eller direkte videreført til den nye handlingsplanen. Her vil jeg belyse noen av tiltakene som jeg anser som relevante.

1. Utvikling av helsesektorens kompetanse om voldelig ekstremisme.
Her vil det nasjonale kunnskapssenteret om vold og traumatisk stress, sammen med det regionale kunnskapssenteret for barn og unge – psykisk helse og barnevern og

regionssenter for barn og unges psykiske helse ha ett samarbeid om utviklingen av ulike kunnskap omhandlende voldelig ekstremisme i helsesektoren. Et utgangspunkt her er at voldelig ekstremisme og radikaliseringsproblemer kan sees sammen med atferdsproblemer, psykososiale vansker og voldsproblematikk (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020, s. 16).

2. Utvikling av støtteressurser til bruk i skolen og barnehager.

Her vil det bli utviklet ulike støtteressurser som skal vise hvordan skoler og barnehager kan forebygge voldelig ekstremisme og radikaliseringsproblemer. Målet er at det skal innføres i skolen i de ulike fagene der det er relevant, samt i ulikt arbeid med elevens skolemiljø. Her skal skolen gi elevene en mulighet til å medvirke og lære hva demokrati er og hvordan en bruker det i praksis. Skolen skal lage ett fellesskap som er en bidragsyter til bedre helse, læring og trivsel for alle. Det vil da være sentralt med §9A som er i Opplæringsloven, samt det nye læreplanverket (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020, s. 17).

3. Veiledning til barneverntjenesten om oppfølging av barn av antatte fremmedkrigerne.

Barne- og familie departementet (heretter kalt bufdir) skal her bistå de ulike barnevernstjenestene som er berørt av barn som en antar har foreldre som er fremmedkrigere som er kommet til Norge. Her skal bufdir bistå med veiledning rundt slike saker og hvordan de skal håndteres. Formålet her vil være å bidra til at barnas behov blir tidlig avdekket og blir deretter ivaretatt på en god og helhetlig måte (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020, s. 23).

4. Styrke politiets tilstedeværelse på internett nasjonalt og lokalt.

Det er satt sammen en gruppe som skal være med å styrke politiet og deres forebygging mot voldelig ekstremisme og radikaliseringsproblemer på internett. Denne gruppen har som hoved mål å bidra med en kompetanseheving for forebyggingsarbeid når det gjelder voldelig ekstremisme og radikaliseringsproblemer på internett. Ett av tiltakene som er satt inn er at politiet skal patruljere mer på internett (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020, s. 25).

5. Forebygge diskriminering, trakassering og hatefulle ytringer på internett.

Under dette punktet er det lagt føringer om at regjeringen skal fortsette den innsatsen som er igangsatt mot trakasseringer, hatefulle ytringer og diskriminering på nett. Dette skal gjøres gjennom en videreutvikling av kunnskapen som er på område og videre støtte «Stopp hatprat» (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020, s. 26).

2.1.2 Omtale av relevant arbeid i sektoren og gjennomførte tiltak.

Det er laget mange ulike nasjonale veiledere som skal gjøre det lettere for tjenestefolk å jobbe med denne gruppen mennesker. Blant annet er det handlingsplan for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme. Formålet med den er å gjøre det enklere for lokalsamfunnet å kunne gi en rask respons når ulike utfordringer oppstår. Det er også laget en kunnskapsportal som har som formål å gi førstelinje arbeidere og eventuelle andre beredt og i stand til å forebygge og hjelpe mennesker ut av en negativ radikaliseringsprosess (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020, s. 29).

Bufdir har som ansvarsområde å hjelpe barnevernet i ulike saker hvor barn og unge har blitt eller er i ferd med å bli radikalisert. De kan de være behjelpelige med å sette inn aktuelle tiltak sett sammen med barnevernloven. Det ble i 2019 satt i gang ett pilotprosjekt med fritidskortordninger i Arendal og Vadsø som skulle dekke deltakerutgifter til faste fritidsaktiviteter for barn og unge mellom 6 og 12 år. Formålet med dette tiltaket er å finne ut hvordan en fritidskortordning kan være med på en treffsikker og effektiv måte bidra til at flere barn og unge kan delta på ulike fritidsaktiviteter. Forskning tilsier at de åpne møteplassene er mest tatt i bruk av ungdom som tradisjonelt sett ikke tar i bruk den organiserte fritidsaktiviteten. Det er derfor viktig å opprettholde disse åpne møteplassene (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020, s. 30–31).

Kommunen har et ansvar overfor mange ulike velferdstjenester som kan sees på som viktige i forebyggingen av voldelig ekstremisme og radikaliserings. Kommunene har derfor mange gode muligheter og forutsetninger for å kunne se alle de ulike sammenhengene og det å kunne drive forebygging på tvers av de ulike sektorene. I kommunene kan en da tilpasse behovet ut ifra de lokale forutsetningene. Ett tiltak kommunene kan sette inn er eksempelvis en SLT-koordinator (Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak). Ved hjelp av en SLT-koordinator kan en sikre en god kommunikasjon gjennom ulike nivåer og tjenester i kriminalitets forebyggende arbeid (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020, s. 34).

I Kunnskapsdepartementet er det beskrevet ulike verktøy for å heve kompetansen hos elever. Her kan en blant annet trekke inn dembra prosjektet. Dembra er i korte trekk utviklet for å kunne utvikle en aksept rundt demokratisk kultur som er basert på deltakelse og en kritisk tenkning. Dette skal være med på å gi barn og unge ett perspektiv og holdninger som skal komme demokratiet til gode. Innad i Kunnskapsdepartementet er det også opprettet ett 22 juli-senter. Her er ligger det overordnede ansvaret for å kunne videreformidle kunnskap om

hva som skjedde på Utøya og i regjeringskvartalet 22. juli 2011, samt det som skjedde i etterkant. Denne formidlingen skjer blant annet til skoleelever og resten av allmenheten. I samarbeid med skoler kan noen elever bli med på ett undervisningsopplegg og aktiviteter over ett par dager som elevene får tid til å utforske og diskutere seg imellom, blant annet om hva de kan gjøre for å forebygge lignende hendelser og forsvare demokratiet. I skolen står en holdningsskapende opplæring sterkt i henhold til demokrati og det å være en god medborger (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020, s. 37–39).

2.2 Læreplan for skolen

Skolen fokuserer mest på trivsel blant alle sine elever og har ulike planer for hva som skal settes i gang av tiltak når det kommer til mistriivsel blant sine elever. Læreplanen har ikke ett eget punkt hvor de selv skriver om radikaliserings eller voldelig ekstremisme, dog henviser de til handlingsplanen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme som er beskrevet ovenfor. Som en mulig grobunn for radikaliserings kan det dog være viktig å se hvilke tiltak skolen setter inn mot mobbing og utenforskap.

Hensikten ved å se på mobbing, skolemiljø og hvordan en kan beskytte barn på internett kommer av at de fleste barn og unge tilbringer store deler av hverdagen sin på skolen. Det er da viktig å følge med på denne arenaen. Det er dog også viktig å følge med på hvordan en kan forebygge mot mobbing og mistriivsel på skolen. Enkelte vil kunne si at radikaliserings kan allerede starte i skolealder, og da ved om en faller utenfor det som sees på som normalen (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020).

2.2.1 Mobbing og mistriivsel – hva skal skolen gjøre?

Alle som jobber med barn og unge på skolen har en plikt til å gripe inn når eller hvis de ser krenkelser av andre, dette kan blant annet være mobbing. Det er mange mulige måter å oppdage om elever har det godt eller dårlig på skolen. Dette kan eksempelvis gjøres gjennom å snakke med elevene, en fanger opp en situasjon, foreldre sender inn en bekymringsmelding eller at eleven selv forteller om en hendelse. Utdanningsdirektoratet (her etter kalt udir) mener her at skolen må inneha gode rutiner når det kommer til observasjoner av eleven, eksempelvis i inspeksjoner ute. Skolen skal da ha en nulltoleranse for mobbing, diskriminering,

trakassering og vold, men de skal også ha nulltoleranse for mindre krenkelsers. Det er dog viktig å bruke skjønn når en skal vurdere de ulike krenkelsene. Dette er med bakgrunn i at ikke alle kritiske utsagn og uenigheter er krenkelsers, det er her viktig at skolen lærer elevene sine å tenke kritisk, men også respektere andres meninger (Utdanningsdirektoratet, 2019b).

Alle som jobber ved skolen, har en varslingsplikt og det skal her varsels til rektor ved skolen. Dette er slik at rektor ved skolen skal få en oversikt over hvordan eleven har det på skolen og slik at en kan følge opp hver enkelt elev. Ifølge udir kan rektoren da delegere oppgaven om å ta imot varselet, men rektoren kan ikke delegere bort ansvaret. Det vil være ulikt hvor raskt en skal varsle om hendelser, eksempelvis er det noen hendelser som burde varsels i fra om rett etter hendelsen har skjedd, mens andre kan en vente med til slutten av dagen eller til når en har en ukentlig oppsummering, enten med foreldre eller personalet (Utdanningsdirektoratet, 2019b).

Skolen har en plikt til å igangsette aktivitetsplaner for både enkelt elever, men også for hele skoleklasser. En aktivitetsplan er da en plan som blir skrevet når de får inn meldinger om at en elev ikke har det trygt på skolen. Dette får de vite gjennom ulike undersøkelser, om eleven selv forteller om en hendelse eller hvis noe blir observert. Denne planen skal inneholde i det minste hvordan en skal løse problemet, hva slags planer skolen har lagt, samt når tiltaket skal være gjennomført. Andre momenter som skal være med er hvem som er den ansvarlige og til slutt når tiltaket skal være evaluert. Det kan også være lurt å ta med noe om oppsummering av ulike samtaler med elev og foreldre, samt en oppsummering av hvilke vurderinger skolen har gjort (Utdanningsdirektoratet, 2019b).

2.2.2 Skolemiljøtiltak – Undersøkelse

Hvis en opplever at elever ikke har det godt på skolen er det viktig å begynne med en undersøkelse av skolemiljøet. I følge udir er det lurt å se på skolemiljøet og ha en undersøkelse av dette for å kunne finne egnede tiltak som kan være med på å skape et trygt miljø rundt elevene. Noen utfordringer en kan møte på er selve elevgruppen da det kan være vanskeligere å overmanne de, enten ved at de voksne ikke ser det eller at skolen ikke ser på det som «sitt problem» eller at en ikke ser på det som alvorlig nok (Utdanningsdirektoratet, 2021).

Det finnes mange ulike grupper elever som kan sees på som problematiske i henhold til klassens sosiale miljø. En kan eksempelvis være utenfor det udir kaller for rigide grupperinger. Her kan en føle på at det er vanskelig å krysse de ulike grupperingene. En kan her se en holdig som «oss mot dem» og at det er sterke motsetninger mellom gruppene. Når gruppene føler det er viktig å være bedre enn den andre, kan det etter hvert bli en kort vei mot en dårligere oppførsel mot den andre gruppen og en manglende sympati. Dette kan videre bli til ryktespredning, baksnakking og utsetning (Utdanningsdirektoratet, 2021).

Et annet eksempel kan være skjulte krenkelser i skolen. Ofte kan en assosiere skjulte krenkelser med jenter der det skjer utfrysning og «bitching», men det kan også være ett problem blant gutter. Som oftest kommer skjulte krenkelser blant jenter lettere frem enn det gjør for gutter. I følge udir er det da også viktig at en retter fokuset mot gutter da de ofte blir utsatt for mobbing over nett, men de sier mindre ifra enn det jenter gjør. I følge udir kan det være vanskeligere for gutter å si i fra om mobbing som skjer over nett da det er muligens er mer skambelagt og fordi de ikke vet hva de skal kalle det. Det er derfor viktig at en følger nøye med på begge kjønn (Utdanningsdirektoratet, 2021).

2.2.3 Hvordan beskytte barn mot skadelig innhold på nett?

Tilgangen til internett både i skolen kan ofte oppfattes som en risiko fordi barn kan komme over ulikt innhold som ikke er ment for dem å se. Det er skole sitt ansvar å følge med på hva elevene kommer over på internett, enten om det er med vilje eller ved ett uhell (Utdanningsdirektoratet, 2019a). Som ansatt i skole har en ett ansvar om å ivareta sikkerheten til barna på nett, dette kan gjøres ved bruk av ulike tekniske løsninger. Det er viktig å ha en digital dømmekraft som gjør at en kan bruke de ulike digitale verktøyene på en god og forsvarlig måte, samt ha et bevist forhold til personvern og etiske retningslinjer når det kommer til bruk av internett. Ved å gi elevene en god digital dømmekraft vil de kunne utvikle kompetanse og forebygge uønskede hendelser. Disse elevene vil ha en større sannsynlighet for å kunne mestre ulike risikoer som finnes på internett. I tillegg til at eleven må ha kunnskap og kompetanse om internett er det viktig at voksne vet hvordan en skal reagere i ulike situasjoner, slik at en kan være til hjelp for barna. En av de største utfordringene i forhold til dette er at elever ofte ikke ber om veiledning og hjelp fra de voksne når de opplever noe som er ukomfortabelt på internett (Utdanningsdirektoratet, 2019a).

Det finnes som nevnt tidligere muligheter for å begrense hva elevene kan se. En kan eksempelvis bruke begrenset innhold-modus som Udir mener er et godt alternativ for skjerming av skadelig innhold. Dette alternativet kan brukes i ulike søkemotorer, sosiale medier og ulike plattformer som er ment for barn og unge. En kan også ifølge Udir bruke ett internettfilter, her vil læreren kunne sette en grense for hvilke søkeord som kan brukes og ikke. Ved bruk av denne metoden kan en beskytte barn mot eksempelvis vold som de ser på nettet (Utdanningsdirektoratet, 2019a).

Det finnes ulike tips en kan ta i bruk når elever har sett på ett skadelig innhold. Udir mener at det er viktig å ta vare på eleven(e) som har sett på noe som ansees som skadelig. En skal videre ta elevens opplevelse på alvor og en skal ikke avfeie dette. En burde også handle raskt slik at det ikke skjer en spredning fort og det blir viktig å finne ut hvordan en skal involvere foreldrene (Utdanningsdirektoratet, 2019a).

2.3 Hvilke sentrale prosjekter finnes det

Det finnes mange ulike tilbud der ute som er med på skulle forebygge radikaliserings av ungdommer. Hver kommune i Norge har sine egne prosjekter som skal være forebyggende. En av de største inngangsportene for å forebygge mot radikaliserings er demokrati, for å sørge for at alle blir hørt og sett. For å illustrere kan en se på Nordic safe cities, som er et prosjekt som bygger på ett samarbeid mellom de nordiske landene. Her er hovedpoenget å fremme ytringsfrihet, likhet, demokrati, gjensidighet, tillit og respekt (Gjensidige stiftelsen & Nordic Safe Cities, 2022, s. 4–5). Ett annet sentralt prosjekt som finnes og som kan være en god bidragsyter til forebyggingen av radikaliserings er Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme, her etter kalt Dembra. Dembra har som sitt sentrale formål å forebygge ved hjelp av demokratisk kompetanse, der av med deltakelse og inkludering, det å kunne tenke kritisk og inneha mangfolds kompetanse (Dembra, Ukjent år).

Andre prosjekter som finnes rundt om i kommune Norge er blant annet demokratiprojektet som holder til i Kristiansand. Dette prosjektet ser på hvordan en kan forebygge radikaliserings og hatefulle ytringer ved bruk av demokratiopplæring ved hjelp av unge og deres erfaringer som et verktøy for inkludering, mangfold, likeverd og deltakelse. Prosjektet har som et annet mål å skape fler ytringsarenaer som er tilgjengelig for alle grupper i samfunnet, og spesielt de som tidligere ikke har blitt lyttet til. Bakgrunnen for at dette har blitt ett prosjekt for

Kristiansand er fordi ungdom har kommet med en bekymring rundt manglende ytringsarenaer og uenighetsfellesskap der mange føler på en reell mulighet til å medvirke (Gjensidige stiftelsen & Nordic Safe Cities, 2022, s. 33–34).

Et annet sentralt prosjekt en kan se på er Oslos ytringsfrihet på nett. Her er målet at Oslo kommune skal ivareta ytringsfriheten, meningsmangfoldet og det å kunne skape og stimulere et trygt ytringsrom for alle og enhver. Hovedtesen til dette prosjektet «*er at konflikter og polarisering dempes dersom det skapes en trygg kultur som stimulerer til møter mellom meningsmotstandere*» (Gjensidige stiftelsen & Nordic Safe Cities, 2022, s. 43). Bakgrunnen til dette prosjektet er en økende tendens til at ulike algoritmer, polariserende og ekkokammer av ulikt meningsinnhold kan være med på å skape avstand og kan dermed bidra til radikaliserings. Oslo kommune ønsker å motvirke denne tendensen. For å imøtekomme dette er det viktig med fysiske møter mellom mennesker og det å kunne skape en diskusjon på tvers av politisk tilhørighet, yrke, etnisitet, alder og kjønn (Gjensidige stiftelsen & Nordic Safe Cities, 2022, s. 43–44).

Hatprat er en ungdomsbevegelse som er internasjonal og har som formål å se hatprat i lys av menneskerettigheter. Grunnen til at denne stiftelsen ble til er reaksjonen på alt hatet og terrorhandlingene som skjedde 22 juli 2011. Denne stiftelsen er stiftet av ungdomsrådet til Europarådet. Bevegelsen får driftsstøtte av kulturdepartementet og har sin egen post i statsbudsjettet (Stopp hatprat, 2023).

Dialogpilotene er et annet prosjekt som har en sentral rolle i mange skoler. Hovedoppgaven her er å kunne forebygge utenforskap og radikaliserings. Prosjektet hadde sin oppstart i 2015, og har fått tidligere støtte fra Oslo kommune, kulturdepartementet og bufdir. Målene de startet med i 2015 er like viktig nå som da de først kom. Disse målene er blant annet å kunne engasjere unge voksne og voksne til et dialogarbeid rundt om i Oslo kommune og generelt på Østlandet. Dialogpilotene har sin egen utdanning som er knyttet til UiO, hvor en utdanner unge voksne til å bli mer kompetente dialogarbeidere og ruster dem med ulike verktøy som kan tas i bruk i disse dialogene en skal inn i. Målet er å gjøre dialogpilotene i stand til å skape nettverk for barn og unge på tvers av ulike trosretninger og livssyn. Andre mål er å bidra til at ungdommer får utviklet sin egen identitet uten at dette skal gå på bekostning av andre, kunne forebygge utenforskap, konflikter, intoleranse og ekstreme handlinger og å kunne motarbeide ulike stereotypier, ekstreme tendenser og fordommer hos ungdommer. Et avsluttende mål de har er å kunne skape et mangfoldig og raust samfunn (Dialogpilotene, u.å.).

Slike prosjekter gir innblikk i hvordan ulike instanser, kommuner og departementer ser på problematikken rundt radikaliserings av ungdom og hva de mener er den best mulige måten å forebygge på. Overfor har jeg nevnt kun noen av de mange tilbudene som finnes i Norge.

3 Teori

I dette kapittelet vil jeg presentere relevant teori og artikler som vil være med å støtte opp oppgavens tema og utforming.

3.1 I gråsonen, ungdom og politisk ekstremisme i det nye Norge

3.1.1 Ulike høyreekstreme grupper

I Norge og rundt om i verden finner vi mange ulike grupper med høyreekstreme mennesker. Disse gruppene tar for seg ulike meninger og mange av de bunner i det nordiske. Andre grupper bunner i hvordan de kommer med hatefulle ytringer mot islam.

En av de eldste gruppene en finner som fortsatt eksisterer i Norge er gruppen folkebevegelsen mot innvandring (FMI) og den ble grunnlagt i 1987. Gruppen blir både sett på som antisemittisk og innvandrerfiendtlig. Det ble i 2012 registrert 70 ulike aksjoner der medlemmene satte opp plakater, samt delte ut løpesedler. I henhold til hjemmesiden til FMI omtaler de seg selv slik:

«Vi arbeider for en lovgivning og en praksis som sikrer at Norge forblir en enhetlig nasjonal stat med basis i vår Norske og kristne kulturarv og folkets historiske fellesskap. Folkebevegelsen Mot Innvandring er en tverrpolitisk opplysningsorganisasjon som arbeider for å stoppe den fremmedkulturelle masseinnvandringen til Norge.» (Vestel, 2016, s. 40).

En annen høyreekstrem gruppe er Vigrid. Denne gruppen uttaler seg for å være nazistisk og de tror ikke at holocaust skjedde. Lederen i Vigrid er Tore Tvedt og han er opptatt av den norrøne mytologien. Organisasjonens opprinnelse skjedde i 1998 av Tvedt. Han omtaler seg selv som en profet til tider og mener han kan snakke med Odin. På sine nettsider presenterer de organisasjonen på denne måten:

«Vigrid er et etnisk/religiøst fellesskap som vil utvikle et Nordisk samfunn basert på Nordisk religion og Nordiske verdi- og kulturnormer.». Videre skriver de *«Det er ikke alle nordmenn som har oppfattet at i den flerkulturelle multietniske dop- og voldsstaten som nå vokser fram er det livsviktig å tilhøre en etnisk gjeng eller et etnisk/religiøst samfunn (...) Mange norske gutter og jenter forstår ikke at det er slik og faller derfor som lette ofre for de etnisk fremmede gruppene som ser på en slik livsførsel som en ren selvfølge og ikke kan tenke seg noe annet. Kjære nordiske ungdom: våkne opp! (...) Du må også slippe Odin, Thor eller Frøya inn i hjertet ditt og delta i samfunnsbyggingen vår.»* (Vestel, 2016, s. 41).

Det som er spesielt med Vigrid er at de spesifikt retter seg og forholder seg til unge mennesker. Blant annet de som organisasjonen ser på som «lette ofre for de etnisk fremmede gruppene.» (Vestel, 2016, s. 41).

En nyere gruppe en kan møte på er Den Nordiske Motstandsbevegelsen – Norge/Nordfront som holder til i Trondheim her i Norge, samt har fotfeste i andre deler av Norge som Bergen, Stavanger og Kristiansand. Den Nordiske Motstandsbevegelsen har også ett sterkt fotfeste i Sverige og ledes der av en tidligere drapsdømt som heter Klas Lund. Selv kategoriserer Den Nordiske Motstandsbevegelsen seg som nasjonalister og presenterer seg slik:

«Nasjionalismen er den opprinnelige, naturlige, organiske og vitenskapelige måten å se verden på. Det er en tilbakevending til vår før-kristne forfedres måte å tenke på, samt en høyere innsikt om vår plass i kosmos, en høyere bevissthet vi har lykkes å nå, gjennom rasens oppsamlede historiske erfaringer og vitenskapelige oppdagelser.» (Vestel, 2016, s. 42).

Innenfor Den Nordiske Motstandsbevegelsen har musikk sjangeren svartmetall vært sterk. Denne sjangeren med musikk har en tidligere assosiasjon med ulike ungdomsgrupper. I noen av delene til sjangeren er nasjonalismen og en interesse for det nordiske sentrale trekk. Den personen som er mest kjent i henhold til dette er en person med navn Varg Vikernes. Han har sin egen ideologi, som har interessepunkter for det nordiske. Han er også anklaget for å ha kommet med ulike antisemittiske og rasistiske ytringer i Frankrike. Vikernes har sittet ca 15 år i fengsel for å ha utført kirkebrann og et mord på en musikk-kollega (Vestel, 2016, s. 42).

Vi finner også det politiske partiet Demokratene som ble grunnlagt i 2002. Dette partiet har medlemmer som kommer fra alle de andre ulike partiene, blant annet ap og høyre. Partiet har

til sammen stil til valg i 17 ulike fylker og 29 kommuner. Demokratene velger å presentere seg slik på sine hjemmesider:

«Masseinnvandring medfører betydelige kostnader i form av trygder, sosialhjelp, undervisning osv. Erfaringene viser dessuten at masseinnvandring vil medføre omfattende kriminalitet. (...) Personer med utenlandsk bakgrunn er dessuten sterkt overrepresentert når det gjelder vold og voldtekter. Masseinnvandring til vestlige land vil i verste fall medføre at europeere blir i mindretall i eget land. Våre liberale verdier, blant annet respekten for menneskerettigheter og vår kristne kulturarv, er truet dersom vi aksepterer en muslimsk masseinnvandring til Norge.» (Vestel, 2016, s. 43).

Det er også registret enkeltpersoner som skriver om ulike høyreekstreme holdninger, en av disse er den norske Fjordman som startet med en blogg og senere opparbeidet seg til å bli en «kjent» person på ulike nettsteder. Han hadde studert arabisk og var godt bereist og har jobbet i Hebron, han gikk også gjennom en radikaliseringsprosess. Fjordman har blant annet kommet med dette utsagnet: *«Islam og dem som praktiserer det må fjernes totalt og permanent fra alle vestlige nasjoner.» (Vestel, 2016, s. 44).*

En annen gruppe som er relevant å se på er gruppen Stopp Islamiseringen av Norge også kalt SIAN. SIAN er en gruppe som har som hovedfokus å kjempe mot islam. SIAN jobber ved å ha jevnlig demonstrasjoner og stands og har ett mål om å være svært synlige i offentligheten. Selv presenterer de seg slik:

«SIAN vil motarbeide, stoppe og reversere islamiseringen av Norge (...) Islam er en trussel mot vår ferd og frihet. Ikke bare i Norge, men over hele verden følger ufred med islam. Siden 11. september 2001 har muslimske terrorister utført mer enn 20 000 dødbringende angrep verden over. Mer enn en religion er islam en politisk ideologi i religiøs forkledning.» (Vestel, 2016, s. 44).

Norwegian Defence League (NDL), også kalt Den Norske Forsvars Alliansen (NFA) er en underorganisasjon av Organisasjonen English Defence League (EDL). NDL mener de ikke er imot islam generelt, men de er imot de muslimske ekstremister. Det kan sees at NDL deler samme holdningsgrunnlag og verdier som EDL og SIAN. NDL presenterer dette på sine hjemmesider:

«NDL/NFA er en organisasjon med formål å bekjempe ekstremistiske tendenser i det norske samfunnet. Selv om mange har den (feilaktige) oppfatningen om at vi kun er ute etter å «ta» islamske varianter av ekstremisme, favner vi vesentlig bredere. All form for ekstremisme er uønsket i et moderne samfunn (...).» (Vestel, 2016, s. 45).

NDL kan være vanskelig å plassere da de presenterer seg både som motstandere av vold, antirasister og antiekstreme, dog har de en sterk tilknytning til EDL som har blitt assosiert med bruk av vold og voldelige demonstrasjoner. En tidligere leder av NDL ved navn Ronny Atle trakk seg som leder når han ikke fikk ta avstand fra Brevik-saken. I dag samarbeider han med SIAN. Ronny Atle skriver på sin blogg:

«Vi islamkritikere er imot det og for å si det kort og greit ønsker vi å beholde det vestlige samfunnet, vi verner om ytringsfriheten og likestillingen. Vi verner om vår kulturarv og våre tradisjoner og vi ønsker fokus på det å finne en rekke islamister i vesten som jobber hardt for å fjerne det samfunnet vi har utviklet.» (Vestel, 2016, s. 46).

I forespeilingen av de ulike grupperingene kan en se at det er mange av gruppene som tar avstand fra vold og rasisme, samt prøver å fremme det de sier er «*liberale vestlige holdninger*» (Vestel, 2016, s. 47), at de respekterer menneskerettigheter og til slutt hevder de at de vil bekjempe ekstremisme. I motsetning finner vi andre grupper som står for at de har antisemittiske holdninger og har en eksplisitt rasetenkning. En kan dog se en likhet med disse grupperingene hvor kampen mot innvandring og da spesielt islam er sterk og er det overordnede budskapet (Vestel, 2016, s. 47).

3.2 Mot utvidede forståelser av realisering og rasisme i skolen – Artikkel

Artikkelen er skrevet av Kristin Gregers Eriksen og tar for seg hvorfor det er viktig å få en forståelse av realisering og rasisme i skolen. Samt hvis en skal få til en ny fagfornyelse er det viktig å få en mer presis forståelse av nettopp realisering og rasisme. Studien tar for seg en gruppe lærerstudenter som er inne i en 6-klasse, hvor de har om historisk diskriminering mot romanifolk/tatere. I artikkelen kommer det blant annet frem til at rasisme kan være et vanskelig ord i den norske skole. I denne sammenhengen viste noen av elevene ett ubehag når

de fikk spørsmål om rasisme og at unngåelse var en av strategiene de brukte for å ikke snakke om det.

I henhold til Eriksen (2021) skriver hun: *«flere forskere har vist viktigheten av å utvikle pedagogiske innganger som kan bidra til kritisk, sosialt rettferdig og anti-rasistisk undervisning.»* (Eriksen, 2021, s. 105).

I henhold til dette utsagnet er det viktig å kunne åpne opp for en diskusjon rundt begreper som realisering og rasisme, slik at en kan være med å skape en god forståelse av begrepet og hva det tar med seg. Det kommer videre frem i artikkelen at Anker & Von der Lippe (2016) mener den norske skolen ikke har nok kompetanse blant sine lærere når det kommer til å ta slike diskusjoner i klassen (Eriksen, 2021, s. 105).

Skolen har ett mål om å fremme demokrati og da motvirke diskriminering. Det er gjort en undersøkelse av Antirasistisk senter fra 2017 som viser til at mange elever med en minoritetsbakgrunn har opplevd rasisme gjennom barne- og ungdomsskolen på regelmessig basis.

«Eksisterende forskning tyder på at i den grad det tematiseres, knyttes rasisme gjerne til fjerne, ekstreme og enkeltstående historiske hendelser, på måter som ikke utfordrer den nasjonale selvforståelsen som demokratisk stormakt.» (Eriksen, 2021, s. 106).

3.3 Å bygge psykisk helse – helsefremmende samtaler med ungdom

Denne boken tar for seg ulike måter å innlede samtaler med ungdom samt hvilket teoretisk grunnlag en burde ha. Boken tar for seg alt fra ulike individuelle og eksterne friskfaktorer, hvilket teorigrunnlag til hvordan en skal starte helsefremmende samtaler med ungdom.

3.3.1 Hvordan være profesjonell i møte med ungdommer

I kapittel 3 skriver Börjesson (2017) om viktigheten med å være profesjonell. Her vil det da være viktig at den som leder samtalen jobber ut ifra ulike vitenskapelige metoder og er faglig oppdatert. Hun mener så også at det er viktig at en har respekt for den unge og dets selvbestemmelse, uavhengighet, integritet og ønsker. Det viktigste Börjesson (2017) trekker frem er at all ungdommen som kommer inn for en samtale blir satt i sentrum og er den det skal handle om. Börjesson (2017) kommer så med noen nøkkelbegreper når det kommer til

det å være profesjonell og trekker frem det med å ha kompetanse og kunnskap, en ikke dømmende holdning og aktiv lytting. Det Börjesson (2017) legger i kompetanse og kunnskap er at det er viktig en holder seg faglig oppdatert. Ved å holde seg faglig oppdatert mener hun at en kan gi en bedre veiledning og bedre råd til det ungdommen søker. Hun forteller så at det er viktig å vise at en kan gjøre feil. En kan ikke alltid handle ut ifra det andre ser på som rett, og en må her kunne vise forståelse og beklagelse for det en har gjort feil. Med dette kan en også stille opp som ett godt eksempel for ungdommene (Börjesson, 2017, s. 48–49).

Börjesson (2017) kommer så med begrepet om å ha en ikke dømmende holdning, i dette legger hun at det er viktig at en ikke tolker ungdommen, samt at en har bestemt seg hvordan ungdommen er og hvilket utfall samtalen vil få. Hun trekker frem at det er viktig at en er åpen og heller følger det ungdommen forteller og stiller spørsmål ut ifra det som blir sagt. Når det kommer til aktiv lytting sier Börjesson (2017) at det er essensielt at det som blir sagt stemmer overens med kroppsspråket. En kan alltid spørre ungdommen om de har forstått det som du har prøvd å formidle, men en kan også spørre ungdommen om du har forstått riktig. En annen ting en kan gjøre når en skal være profesjonell er å ha samtale inne på ett lukket rom hvor det ikke er noen distraksjoner (Börjesson, 2017, s. 49–51).

3.3.2 Hvordan starte og innlede ett møte/samtale

I kapitel 5 skriver Börjesson (2017) om hvordan det er å bli møtt av andre mennesker og hvordan en skal klare å innlede til et møte eller samtale. Hun trekker frem at det første møte med et menneske er det som setter førsteinntrykket for hvordan det skal bli. Som eksempel trekker hun frem at når hun er ute og reiser har førsteinntrykket mye å si for henne for hvordan resten av reisen skal bli. Börjesson (2017) trekker inn her at samtaler er et samarbeidsprosjekt som aldri blir ferdig og er i utvikling, samt finnes det ingen fasit. Samt finnes det ingen standard på hvilke mennesker en snakker med, alle vi være forskjellige og dette kan kreve ulike måter å tilnærme seg på (Börjesson, 2017, s. 104–106)

Alt starter med en invitasjon til samtale, enten om det kommer fra ungdommen selv eller om det kommer fra behandleren. Det har allerede inntruffet en del ulike faktorer som at noen har bestilt time til samtale, når det skal være, hvem det skal være med, det er blitt bestemt hvor det skal skje enten på internett, over telefon eller i person. Som behandler kan en prøve å få til forberedelser til hva timen skal handle om. Dette kan for å illustrere skje over e-post eller en

telefonsamtale. Det er her viktig å huske på hvilket kroppsspråk og ordbruken en bruker. Börjesson (2017) forteller at førsteinntrykket fortsetter til timen inntreffer. Det en kan da passe på er at når en møter enten en resepsjonist eller behandleren kommer ut vil måten en blir møtt på være viktig. Hvis en har en resepsjonist vil det være lurt at ungdommen blir møtt på en god måte, får informasjon om hvor en skal stå eller eventuelt sitt å vente til behandleren kommer. Dette vil være med på å skape tillit. Börjesson forteller videre at i den innledende samtalen hvor timen blir bestilt kan en gi kort informasjon om hvor en ungdom skal henvise seg, samt vise forståelse for at det kan være vanskelig å finne frem både inne på lokalet, men også generelt i helsevesenet. Börjesson (2017) forteller så om hvis behandleren er den første personen ungdommen møter vil en få et hav av nye muligheter for hvordan en kan gi ett godt førsteinntrykk. Når det kommer til utforming av møterommet, kan det være mange variasjoner av dette og hvordan det eventuelt kan være med på å skape tillit. Hun skriver videre at hvis ungdommen føler seg velkommen inn i møterommet samt at atmosfæren var god, vil dette være med på å øke sjansen for at ungdommen kommer tilbake (Börjesson, 2017, s. 106–109).

3.3.3 Hvordan få til den gode samtalen

I kapittel 6 skriver Börjesson (2017) om at det ikke er samtaler som omhandler psykisk uhelse som er sett på som en prioritet. Dette er på grunn av at det kan ha konsekvenser for det terapeutiske arbeidet som skal komme. Det er jo som tidligere nevnt at ungdommen skal være i sentrum og som hovedsakelig bestemmer hva som skal snakkes om. Det er under det første møtet en kan legge frem ulike historier eller metaforer som gjenspeiler hvordan en skal jobbe med ungdommen som behandleren tror passer best. De helsefremmende samtalene har som hovedoppgave å skape og legge vekt på mestring og selvtillit, fremfor hva som er vondt (Börjesson, 2017, s. 135).

Börjesson (2017) skriver om det å ha en åpen holdning og hvorfor det er viktig når en skal gå inn i samtaler med ungdommer. Det som inngår i å ha en åpen dialog er at en ikke forhåndsdømmer ungdommen, en skal prøve å ikke ha satte teorier eller meninger om den en skal snakke med. En kan heller ikke i forhold til det Börjesson (2017) sier allerede ha bestemt hvilke svar en skal få under samtalen. Hun trekker så frem at det er viktig at du har et åpent menneskesyn som ikke diskriminerer noen og at en møter de andre med likeverd og respekt (Börjesson, 2017, s. 141).

3.4 Ungdata – rapport 2022

Generelt er ungdatabesett sammensatt av ulike ungdomsundersøkelser som blir gjennomført på ungdomsskoler og videregående skoler over hele Norge. Sentralt i alle undersøkelsene er ungdommens perspektiv på hvordan det er å være ung akkurat nå og hvilke tilbud de får. Dette blir da gjort i form av spørreundersøkelser. Tallene som kommer frem i rapporten er vanligvis samlet inn over tre år. Dette har en bakgrunn i at hver kommune har en treårsperiode de skal bruke på undersøkelsen og hver kommune bruker forskjellig tid på gjennomføringen. Det er derimot gjort ett unntak for rapportene som kom ut i 2021 og 2022, dette har bakgrunn i Covid-19 situasjonen landet var i og rapportene fanget opp to ulike situasjoner. 2021 rapporten fanget opp hvordan ungdommene hadde det etter ett år med restriksjoner. 2022 rapporten fanget så opp hvordan det var når restriksjonene hadde lettet og samfunnet hadde blitt mer normalisert igjen.

Rapporten består så av 13 forskjellige kategorier som tar for seg blant annet ungdommers livskvalitet, forhold til venner og familie, samt om de har prøvd noen rusmidler eller gjennomført noen regelbrudd. For noen av de ulike undersøkelsene har ungdommene fått en skala fra 0-10 hvor 0 er det dårligste og 10 er det beste.

Generelt for punktet livskvalitet i rapporten gir de aller fleste ungdommene uttrykk for at de har en god hverdag som er preget av mye glede, mestringsfølelse, fremtidsplaner og energi. Det kommer til syne her at det er flere gutter som uttrykker en høyere grad av livskvalitet. Tallene viser at det er få som svarer på at de har lav livskvalitet, men dette kan også ha noe med hvordan spørsmålene er blitt stilt. Det blir samtidig vist at 2 av 10 ungdommer opplever sjeldent eller aldri å ha masse energi (Bakken, 2022, s. 10).

I henhold til Bakken (2022) skriver han at fritidstilbudet som lokalt blir fremmet kan være med på å bestemme hvordan hver enkelt ungdom kan utfolde seg, samt at den vil kunne skape en lokal identitet og tilhørighet. Etableringen av fritidstilbud vil på sikt kunne være en pådriver til utdanning, arbeid og etablering av familier. Bakken fortsetter med å skrive at sunne og trygge lokalmiljøer er viktig for den velferden barn og unge vil kunne oppnå. Når en skal bygge opp ett fritidstilbud for barn og unge vil det være viktig å kunne høre med de som skal ta i bruk tilbudet. Bakken viser til at det er flere gutter enn jenter som er fornøyd med det

lokalmiljøet de har, mens 85% av alle ungdommer opplever at det er trygt å være ute på kvelden i sitt lokalmiljø (Bakken, 2022, s. 22).

Ungdomstiden er en tid der mange unge går gjennom både kroppslige og mentale forandringer. For mange vil tenårene være en spennende tid der de utfordrer seg selv på ulike plan. Denne tiden er også preget av prestasjonspress og andre psykiske påkjenninger som påvirker hverdagen. I denne tiden vil det for en del unge vil det komme vonde følelser og tanker, dette vil kunne føre til begrensninger på hvilket liv de kan leve. Hos unge er det kommet frem en helseplage som i stor grad har forverret seg, dette handler om hodepine og bruken av smertestillende. Et annet tilbud som har økt den siste tiden er psykolog, mens bruken av helsesykepleier og helsestasjon har gått ned etter pandemien. Ungdommen føler også på ett større press når det kommer til skoleprestasjoner. Ut fra denne undersøkelsen viser resultatene til at livskvaliteten blant de fleste er gjennomgående høy, men noen sliter mer enn andre (Bakken, 2022, s. 32).

Bakken (2022) mener ut ifra resultatene at dagens ungdom er relativt veltilpasset og det er svært få som begår og deltar i de alvorligste regelbruddene. Det er ett lite antall ungdommer som begår og deltar i regelbruddene, det er da disse som for det meste står for det totale antallet av regel- eller lovbrudd. Videre skriver Bakken at det å debutere tidlig med kriminalitet og alvorlige lovbrudd er med på å øke risikoen for å bli kriminell senere i livet. Han legger til at de som utfører disse handlingene ofte har ulike tilleggsproblemer som eksempelvis ett ustabil hjem, rusproblemer, svakt/dårlig sosialt nettverk, psykiske vansker og/eller dårlig skoletilpasning. Det blir rapportert av flere gutter enn jenter som er med på aktiviteter som er i brudd med de vanlige normene. Noen ting som har økt de siste årene er antallet ungdommer som forteller om sniking på bussen og stjeling fra butikken, samt andelen ungdommer som forteller at de sniker seg ut om natten uten at foreldrene vet om det (Bakken, 2022, s. 42).

Ifølge Bakken (2022) skriver han at 7% av ungdommene opplever å bli trakassert, mobbet, plaget eller utfrysst minst hver 14 dag. 2022 sin undersøkelse viser at det har vært en svak økning av dette til motsetning fra 2021 rapporten som hadde en svak nedgang. Denne økningen har økt til tross for at mobbing har blitt satt høyt på dagsordenen og at det er satt i gang mange tiltak for å redusere problemet. Fra og med 2020 har vold i hjemmet vært ett tema i ungdata rapporter. Parallelt med dette er det andre steder som forsker på vold i hjemmet, dette er da NOVA og NKVTS. Gjennom disse studiene blir det vist til majoriteten

av ungdommer ikke blir utsatt for vold i familien. Det er dog mange unge som har opplevd fysisk vold fra en forelder, men det er svært få som har opplevd den alvorlige volden (Bakken, 2022, s. 44).

3.5 Rapport på landnivå om drivere for selvradikalisering i digital sosialitet

Denne rapporten er skrevet av i samarbeid med Dialogue about radicalisation & equality (her etter kalt DARE). Denne rapporten tar for seg drivere for selvradikalisering via media.

Rapporten er finansiert av EU gjennom research og innovasjons programmet. Rapporten er gjennomført i andre EU-land som eksempelvis Tyskland, Belgia og Frankrike.

Forskningsspørsmålet for denne studien er: Hva kan store data og etnografi fortelle oss om digital sosialitet og selvradikalisering blant radikale muslimer og radikale høyre i Norge.

Basert på data og etnografiske analyser, belyser studien innsikt hos radikale muslimer og radikale høyre på nett, og hvordan de viser frem deres identitet på Twitter, samt hva de snakker om på nett og hvilke påvirkere de blir utsatt for (Nilsen & Paton, 2020, s. 6).

Radikalisering kan relateres til en tro og holdninger eller handlinger og atferd, radikalisererte personer er ikke bundet til vold. En kan ofte tenke at de radikale er det samme som voldelige ekstremister, men det finnes viktige forskjeller. Ved å ha en radikal tro eller handling går inn for å ha en omfattende politisk eller religiøs endring. Dette er basert på en overbevisning at den tilstanden vi er i er uakseptabel og at det finnes ett bedre alternativ. PST la frem i 2019 en rapport som viser til at internett vil bli den arenaen der radikaliseringen og dens propaganda vil bli spredt ut til andre. Dette kan en for eksempel se når Anders Behring Breivik (her etter kalt ABB) spredte sitt manifest på internett, før han utførte terrorhandlingen på utøya i 2011. Eller når Peter Manshaus i 2019 tok livet sin søster, før han dro til en moske med en plan om å ta liv av så mange muslimer som mulig. Han hadde i forkant av dette skrevet på en nettside at det var i ferd med å bli en rasekrig (Nilsen & Paton, 2020, s. 5–6).

3.5.1 Karakteristikk av datamaterialet

Etter denne studien ble skrevet har Twitter byttet navn til X, men på bakgrunn av når undersøkelsen er tatt vil plattformen bli referert til som Twitter.

Dataene for denne studien er samlet inn over en periode fra september til desember i 2018, det ble samlet inn 120 Twitter-kontoer hvor 60 av de tilhørte radikale høyre og 60 tilhørte radikalisererte muslimer. Datamaterialet besto da av 25 kvinner og 25 menn samt 10 forumer hos de to gruppene. I datamaterialet for de radikalisererte høyrevridde ble Twitter-kontoene sett tilbake helt tilbake til 02.05.2009 til 14.02.2019. En finner her at i 2018 hadde 24% av den norske befolkningen en Twitter-konto, og en kan da se at nettstedet er mer populært blant unge mennesker i alderen 18-22. Det viste seg å være vanskelig å finne data da det ikke var mange av de muslimske kontoene som passet inn i kriteriene som var satt. Ett av de eneste kravene som ble utfylt var at de fulgte islam og Salafisme. Salafisme fokuserer på praktisering av islam slik som profeten Muhammed praktiserte den. De radikalisererte høyrevridde sitt datamateriale viste seg å være lettere å finne, da disse enten viste seg å være anti-migrasjon, anti-islam eller begge deler. Når det kommer til kjønnsfordelingen i studien er den relativt likt mellom høyre ekstreme og radikalisererte muslimer, 46% var kvinner, 42% menn og 12% som er uspesifisert. Det kommer videre frem i undersøkelsen at 70% av de som skriver noe velger å skrive på engelsk, mens det er 29% som skriver på norsk (Nilsen & Paton, 2020, s. 7–11).

Ved utvalget av menneske er det sett på hvor mange «tweets» og «retweets» som er skrevet siden starten av Twitter-kontoene. Det kommer frem at det er mest aktivitet fra 2018 til februar 2019. Det vises til at kontoene for både høyre ekstreme og radikalisererte muslimer er ca like gamle. De radikalisererte muslimene som har lagt ut «tweets» og «retweets» har en gjennomsnittlig bruk, men får en topp i 2013, noe som kan skyldes det pakistanske valget det året. I det høyre ekstreme kan en se at de ikke er like hyppig brukt før 2018. En forskjell i bruken av Twitter er at muslimene «retweeter» mer enn det de produserer, mens hos høyre ekstreme er det motsatt da de produserer flere «tweets» (Nilsen & Paton, 2020, s. 17–18).

3.5.2 Iscenesettelse og innramming av identiteter

Sosiale medier har nå kommet og er en plass hvor mennesker nå kan få være anonyme og gjøre hva de vil «uforstyrret». Her kan en kommunisere med andre på tvers av landegrensener og kommuner, en kan da få seg nye følgere og venner som deler samme tankegang. I forhold til denne studien kan en se at Twitter er en arena der mennesker kan komme med radikale meninger og få det som en slags identitet. Twitter gir da en type anonymitet i form av at en kan bestemme hva en skal kalle siden sin og velge ett profilbilde selv. Funnene når det

kommer til de høyre ekstreme er at de skriver negative «tweets» om muslimer og andre kommenterer med «sinne» og forklarer om sitt hat til muslimer. Hos de radikalisererte muslimene finner en ikke kontoer som åpenlyst fremmer vold eller radikalisererte handlinger. Dette kan være på bakgrunn av at slike kontoer har blitt tatt bort fra Twitter og kan bruke andre formum for å få frem sitt budskap om radikalisering eller oppmuntring til bruk av vold, slik som forumet Telegram (Nilsen & Paton, 2020, s. 19–20).

Hos de høyre radikale sine kontoer kan en se ut ifra datamaterialet at de har noen temaer som de snakker mer om en andre. Disse temaene er anti-migrasjon og ant-islam eller så blir det fokusert på begge. Det ble under studien funnet spesifikke «tweets» som oppfordrer til å bruke vold og bruker hashtaggen #visomstøtterlisthaug. Det virker til at «tweets» som er rettet mot muslimer er negative og de er vanlige å se. I en rapport fra PST fra 2020 kommer det frem at de høyre ekstreme ofte avstår fra vold i virkeligheten, men de viser på internett sine meninger rundt hat om andre minoriteter, politikere og andre mennesker (Nilsen & Paton, 2020, s. 20).

Når dataene skulle samles rundt radikalisererte muslimer så forskerne etter støtte til ISIS, Al-Qaeda og andre grupper som følger salafisme. Det eneste kriterier som ble funnet under datainnsamlingen var at de fulgte salafisme og islam. Salafisme er en negativ holdning mot ikke-muslimer, men også andre muslimer. En kan se på Twitter at enkelte brukere forteller at de hører til salafisme, dett gjør de blant annet ved å skrive i feltet «om meg», her «linker» de ofte også til videoer eller ulik litteratur om salafisme (Nilsen & Paton, 2020, s. 20–21).

3.6 Forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme – Norske handlemåter i møtet med terror

Formålet med boken er blitt inspirert av en kritisk orientert forskning som tar for seg ekstremisme. Denne formen for ekstremisme kalles Critical terrorism, denne formen for forskning tar for seg å rette ett blick mot myndighetene sin politikk når det kommer til terror, vold og ekstremisme (Førde & Andersen, 2019, s. 54).

3.6.1 Hvordan forebygge, og hva er målet?

Ifølge Lid og Heierstad (2019) er det flere som har satt ett spørsmåltegn ved viktigheten av de offentlige myndighetenes involvering og hevder dermed at deres involvering er overdrevet. Dette kommer av at mange av faktorene ligger utenfor myndighetenes påvirkning. Dette har bakgrunn i at mange av motivasjonsfaktorene ligger hos enkeltindividets utvikling og ulike forhold og grupperinger de kommer over. Lid og Heierstad (2019) påpeker at for å kunne komme seg ut av ulike ekstremistiske grupper har det kommet frem en del «push-» og «pull» faktorer. «*Pushfaktorer er sett på som negative sosiale hendelser og tilstander som gjør det mindre attraktivt å forbli i ekstreme sosiale bevegelser eller aktiviteter*» (Lid & Heierstad, 2019, s. 31–32). Disse pushfaktorene kan eksempelvis være negative sosiale sanksjoner, kan ha vanskeligheter med på knytte seg til den gitte livsstilen eller voldsbruken, eller en følelse at ting blir dratt for langt. (Lid & Heierstad, 2019, s. 31–32).

3.6.2 Bekymring – Hva er det, og hva gjør det?

Førde og Andersen (2019) kommer med en forklaring på hva de mener en bekymring er, de mener den er fleksibel. Den kan romme ulike konstruksjoner som er med på å lage og gi mening til nye rammer og sammenhenger. Når det kommer til hvem som oppfordres til å sende inn bekymringer trekker de inn barnevern, skole, skolehelsetjenesten, NAV og skolen. Disse instansene skal da melde inn bekymring til politiet og her har de egne arbeidere som jobber med radikaliserings. Det refereres her til ett verktøy politiet ser på som ett av de viktigste virkemidlene de har når det kommer til forebygging, dette er en bekymringsamtale som blir holdt med personen de ser noe som er bekymringsverdige når det kommer til radikaliserings. Naumann (2009) beskriver bekymring til noe som har referanser til hva som er normalt og hva som er avvik. Han mener bekymringen oppstår i ulike avvik som er sett ut ifra normaliteten. Bekymringen kommer da fra noe som oppleves som en bevegelse fra det som er sett på som normalt og fører til ett avvik (Førde & Andersen, 2019, s. 51–56).

En kan også se på bekymring i henhold til forebygging i den retning at det er behov for en sosial oppfølging, som enten er individbasert eller fokus på grupperinger. Dette er da for at det ikke skal videreutvikle seg i en negativ retning. Førde og Andersen (2019) legger også til at bekymringene kom i ulike grader, da i høy og lav grad. Det blir vist til at desto høyere grad, jo mer prekært ble det å sette inn ulike tiltak for å bremse ned veksten. Det har kommet frem i

ulike kommuner og regjeringen at de utviklet ulike retningslinjer som skal ha som oppgave å hjelpe de ulike bekymrings arbeiderene i det dagligdagse arbeidet. Her kan det eksempelvis være diskusjoner rundt hvilke tegn som bør føre til en bekymring, og hvordan en kan ha en samtale med det eventuelle individet. Når det kommer til hvilke kjennetegn fra oppveksten som kan minne om radikaliserings trekker Førde og Andersen (2019) frem rus, omsorgssvikt og psykisk helse. Dette må hjelperne være med på å sortere ut (Førde & Andersen, 2019, s. 56–62).

Førde og Andersen (2019) trekker så frem: «*Bekymring kan dermed være sies å bidra til å bygge en bro mellom sikkerhetspolitikk og sosialpolitikk, og til å knytte de ulike sektorene i det offentlige forebyggingsapparatet, som justis, helse og utdanning, sammen i et felles prosjekt rettet mot individ eller en gruppe for å forhindre eller reversere det som sees på som negativ en prosess på individnivå, og terror eller politisk vold på samfunnsnivå*» (Førde & Andersen, 2019, s. 64).

3.6.3 Skolen i forebyggingens tid

I kapittel 3 i Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme – Norske handlemåter i møtet med terror skriver Sjøen (2019) at skolen er å bli sett på som ett av de viktigste stedene hvor forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme skjer. Han skriver videre at fravær av utdanning er en av de største forklaringene på hvorfor noen mennesker velger å slutte seg til ekstremistiske grupper (Sjøen, 2019, s. 69).

Når det kommer til radikaliseringsdiskursen som finnes i samfunnet mener Sjøen (2019) at det kan være problematisk for skolen da den er bygget på radikale tanker og utforminger når det kommer til pedagogikkfaget og de moderne utdanningssystemene som finnes. Dette kommer blant annet til syne i hva slags kjerneverdier skolen har, som er at de blant annet skal bidra til likestilling, frigjøring fra undertrykkelse og solidaritet. En kan med dette tenke seg til hva skolen egentlig skal forebygge. Det som er sentralt for skolen å forebygge er en eventuell holdning som støtter vold hos elevene, men også antidemokratiske holdninger. Etter dette har skolen ett ansvar for å identifisere ulike tegn til radikaliserings, samt å melde i fra til ulike instanser ved mistanke om radikaliserings ungdom (Sjøen, 2019, s. 72).

Ifølge Sjøen (2019) sitter skolen på en del innflytelse når det kommer til holdninger og hvordan disse skapes. Med dette er det viktig for skolen å fremme ulike kjerneverdier som nevnt ovenfor. Det finnes ingen fasit på hvordan en kan skape dette og det kan gjøres på ulike måter. Normdanning som er til støtte for demokratiet og ulike demokratiske idealer, samt fremme medborgerskap er sentralt når det kommer til skolen og opplæring av elever. Dette kan være en del av forebyggingen, da det også følger det overordnede målet skolen har. Sjøen (2019) sier videre at det kan være et av de mest grunnleggende tiltakene skolen kan gjøre når det kommer til radikaliserings av ungdommer. For å kunne få til dette kan en eksempelvis innføre et mer erfaringsbasert læringsopplegg for elevene, slik som Dewey snakker om (Sjøen, 2019, s. 73–74).

Når det kommer til relasjoner som elevene har mener Sjøen (2019) at det er her en kan finne et potensial for å kunne få til en forebygging. Dette har bakgrunn i at når en elev er på vei ut mot det som blir sett på som ekstremt er det viktig med de mellommenneskelige dimensjonene viktige (Sjøen, 2019, s. 76).

«Skolen er ikke bare ett viktig sted for å lære fag, det er kanskje det viktigste stedet hvor ungdom kan lære seg å være sammen med andre mennesker med ulik bakgrunn.»
(Sjøen, 2019, s. 77).

Med dette utsagnet er det viktig at de som jobber i skolen har en stor nok trygghet til å vise en oppmerksomhet for å eksponere elevene for ulike tankesett, levemåter og de ulike verdiene. Det vil her være essensielt å vise respekt overfor andre mennesker, men det skal også være lov å være uenig i det som blir sagt. I dagens samfunn kan det dog være vanskelig når det kommer til mangfold i skolen da mange vil ha ulike verdier de ser ut ifra, dette kan da føre til verdikonflikter. Dette kan en også se ut ifra en positiv side, da dette nettopp kan være god læring for elevene (Sjøen, 2019, s. 77).

3.7 Mitt pedagogiske Credo – John Dewey

Krokmark (2006) har lagt frem John Dewey sitt pedagogiske credo, jeg vil referere til John Dewey sitt verk skrevet av Krokmark som har oversatt teksten. Dette credoet er delt inn i fem ulike artikler som i hovedfokus tar for seg hvordan skole og undervisning henger sammen.

3.7.1 Hva er utdanning?

I henhold til det Dewey skriver mener han at det meste av utdannelsen vil innebære at mennesket får ta del i den menneskelige sosiale bevisstheten. Han mener at dette starter allerede ved fødsel av barnet og den er med på å forme barnets evner, skaper vaner, tanker og er med på en bevisstgjøring av følelser og emosjoner. Dewey mener at barnet lærer av hvilke reaksjoner det får når det gjør ulike handlinger. Han mener videre at utdanningsprosessen får to sider, en som er sosial og en psykologisk. Ingen av disse kan nedgraderes eller tas bort uten at det avgir negative følger. Den psykologiske siden er dog den som er grunnleggende. En ser at barnets evner og instinkter gir et material og vil være med på å danne utgangspunktet for utdannelsen (Kroksmark, 2006, s. 273).

«Enkelte hevder at den psykologiske definisjonen av utdanning er ufruktbar og konvensjonell – at den bare gir oss en oppfatning om utvikling av alle anlegg uten å gi oss noen oppfatning om hva de skal brukes til. Det hevdes på den andre siden at den sosiale definisjonen som ser utdanning som en tilpasning til sivilisasjonen, gjør utdanning til en påtvunget og overfladisk prosess med det resultat at individets frihet underordnes en forhåndsbestemt sosial og politisk stilling.» (Kroksmark, 2006, s. 274).

Dewey mener at hvis mennesket skal gjøres levedyktig trenger en å starte med en psykologisk innsikt barnet innehar, der det klarer å se på interesser, kapasiteter og vaner. Disse ferdighetene må tydes ut ifra hvilken sosial hensikt de har og hvordan det kan føre til nytte i samfunnet (Kroksmark, 2006, s. 274).

3.7.2 Hva skolen er?

Dewey mener at utdannelsen som ikke kommer til syne ved bruk av ulike livsformer som er verdt å leve for sin egen del, er et dårlig utgangspunkt for erstatning for det som er ekte. Videre mener Dewey at livet en har på skolen burde vokse ut og ta utgangspunkt i det livet en har hjemme. Med dette kan en ta fatt i aktiviteter barna allerede har kjennskap til som kommer fra hjemmet. Ved å ta i bruk disse aktivitetene kan en reproducere de litt slik at barna kan lære nye ting gjennom det de allerede er fortrolige med. Etersom hjemmet er det første barnet møter på, der de også får lærer om moral og får en slags næring fra, vi det ifølge

Dewey være en nødvendighet å bruke dette. Han mener også at en del av dagens undervisning feiler med bakgrunn i at de ikke tar med at skolen er en del av samfunnslivet til barna. De vil her oppfatte skolen som ett sted hvor det kun kommer forhåndsbestemt opplegg. Det som vil gi barna en bedre skolegang vil være at de føler de kan ha hensiktsmessige relasjoner til andre, og hvor de kan gjøre arbeid som er kombinert med tenking. Dewey skriver avslutningsvis her at han tror barnet sitt arbeid burde styres og stimuleres gjennom et liv i et fellesskap (Kroksmark, 2006, s. 274–275).

3.7.3 Undervisningens innhold

Dewey mener at det sosiale livet rundt barnet utgjør en ubevist bakgrunn for alt av anstrengelser og prestasjoner barnet gjør. Og med bakgrunn i dette mener han at en burde ha holdepunkt i barnets sosiale liv og aktiviteter, ikke settesøkelyset på litteratur, historie eller naturvitenskap. For å kunne gjøre barnet klar over dette sosiale livet er det viktig å lære barnet hvordan grunnleggende former for aktiviteter utgjør det samfunnet vi lever i. Dewey trekker da frem to ulike forankringspunkt som er, konstruktive og ekspressive aktiviteter, dette vil for eksempel være praktiske fag som mat og helse, kunst og håndverk. Grunnen til at han trekker inn disse fagene er at de fører til en form for grunnleggende sosial aktivitet. Videre trekker han inn at han det kan være lurt å la en interaksjon til de andre fagene skje gjennom eksempelvis mat og helse. I mat og helse faget kan en trekke inn ulike momenter fra for eksempel matematikk (Kroksmark, 2006, s. 276–277).

3.7.4 Metodikkens natur

Her viser Dewey at når en skal presentere noe for ett barn er det viktig at det gjøres i en naturlig setting og at det gjøres i barnets egen natur. Når barna blir tvunget inn i en posisjon hvor de må være passive og kun motta informasjon i en spesifikk rolle kan dette ende opp med å være kun sløsing av tid, samt krefter. Grunnen til dette er at de ikke får fulgt det som er naturlig for dere natur. Dewey mener at når en har dette med seg er det viktig å ikke undertrykke barnet og dets aktiviteter og interesser. Det er her viktig at undertrykkelsen ikke skjer, hvis dette skjer vil det være læreren som setter sine behov foran barna sine. Dette kan ha en konsekvens med at barnet ikke får vist frem sine interesser, nysgjerrighet og initiativ (Kroksmark, 2006, s. 278–279).

3.7.5 Skolen og den sosiale utviklingen

Dewey mener under dette punktet at utdannelsen danner ett fundament for å kunne skape sosiale reformer og fremskritt. Han mener også at utdanning er en start på den sosiale bevisstheten og delaktighet i samfunnet. For å kunne sikre en sosial rekonstruksjon mener Dewey at tilpasning av den individuelle aktiviteten når det kommer til sosial bevissthet er den beste metoden (Kroksmark, 2006, s. 279).

«Det er samfunnsmessig orientert, ettersom den erkjenner at den gode karakter ikke kan dannes utelukkende gjennom enkeltstående regler, eksempler eller formaninger, men snarere gjennom at individet står under innflytelse av en form for institusjonelt eller samfunnsmessig liv, og at samfunnsorganismen, med skolen som organ, fastlegger de etiske resultater.» (Kroksmark, 2006, s. 279).

Han legger så ved at den ideelle skolen kan være med på å skape en slags harmoni mellom institusjonelle og individualistiske idealer. Avslutningsvis legger han ved at han tror hvis alle viser en interesse for utdanning og at en holder fast ved at skolen er en av hvis ikke samfunnets viktigste institusjon hvor sosiale reformer og fremskritt skjer (Kroksmark, 2006, s. 279).

3.8 Stigma

Erving Goffman har laget en teori som tar for seg stigma og hvordan det påvirker en selv, samt de rundt. Et stigma kan inndeles i forskjellige grupperinger, dette er da potensielt miskreditert og miskreditert. Forskjellene på disse to grupperingene er at den ene omhandler stigmaer som kan bli sett på utsiden av kroppen og som er synlige for alle. Dette kalles for et miskreditert stigma. Eksempler på dette kan være sykdommer som rammer personen i sin fysiske væremåte, dette kan være å ha downs syndrom eller andre typer funksjonsnedsettelse som at en ikke kan gå. Ved å ha et miskreditert stigma kan en også prøve å gjøre noe som er å tilsløre det stigmaet en har og med det gjøre det mindre synlig. For å illustrere kan en som har mistet benet sitt ta på seg en protese slik at det ikke syntes på samme måte. Et potensielt miskreditert stigma er et stigma som en til en viss grad kan skjules. Dette kan eksempelvis være at en person er blind og går med mørke eller sorte briller og uten stokk for å skjule sitt stigma. Et annet eksempel på hva et potensielt miskreditert stigma er det å ha autisme, dette

kan tildes skjules i det vanlige liv. Ved å skjule stigmaet sitt på denne måten vil en kunne klare å tilpasse seg det som blir sett på som normaliteten. Ved å tilegne seg slike metoder vil en kunne passere med ulike stigmaer, for eksempel at en som var homofil, som var forbudt på 60-tallet passerte sammen med de som var heterofile (Goffman, 2009, s. 83–145).

Stigma har ytterligere tre andre grupperinger, dette er da karaktermessige, kroppslige og tribale stigmaer. Ett karaktermessig stigma omhandler hvilke karaktertrekk individet har. Dette vil eksempelvis være karaktertrekk som om noen hjelper til når noe skjer, hvilken omsorg personene klarer å gi. Ett kroppslig stigma vil ha grobunn i hvilken type synlig stigma en har, eksempelvis at en har en fysisk synlig sykdom. Den siste grupperingen som blir fremmet er tribale stigmaer. Denne grupperingen tar for seg hvilken kultur og religion individet velger å forholde seg til. Eksempler på dette kan være at en som er muslim velger å følge lovene til islam til punkt og prikke og velger å ha søkelyset på salafisme (Goffman, 2009, s. 83–143).

4 Metode

I dette kapittelet skal jeg ta for meg hvilken metode som er tatt i bruk og hvordan det er tenkt rundt oppgaven. Her vil det bli lagt frem hvilken type studie det er, hvilket utvalg, hvordan forskningsintervjuet er satt sammen, samt om oppgaven har relabilitet og validitet samtidig som jeg kommer med noen etiske overveielser som er lagt til grunn for oppgaven.

4.1 Kvalitativ metode

Noe av det viktigste en må finne ut av i en slik oppgave som dette er å finne ut hvilken metode en ønsker å ta i bruk. Metodevalget vil variere når det kommer til hvilken type forskningsstudiet en ønsker. Som nevnt i starten av oppgaven vil noe av hovedpoenget til denne oppgaven være hvordan skolen og bvt institusjoner forebygger mot radikaliserings og se om det finnes noen sammenligninger i det de gjør. Ut ifra dette vil oppgaven være preget av den kvalitative metoden. Her kan en komme tett innpå hva informantene mener, og hvilke synspunkter de har (Tanggaard & Brinkmann, 2020b, s. 15–28).

Når en skal se på denne metoden vil det være viktig å forstå oppbyggingen av selve metoden. I følge Leseth og Tellmann (2019) kjennetegnes kvalitativ forskning ved at forskeren går i dybden av det som skal studeres, grunnen til dette er at forskeren skal få en grundigere forståelse av det menneskene tenker og gjør, samt hvordan en skaper ulike meninger i verden. For å kunne studere individene blir det viktig å velge riktig metode for hvordan en skal gå frem, en kan eksempelvis bruke feltobservasjoner, dokument lesing og ulike kvalitative intervjuer (Leseth & Tellmann, 2019, s. 12).

Selve forskningsprosessen vil inneholde ulike steg. Disse stegene vil ligge til grunn for hvordan oppgaven bygger seg videre og hvilket grunnlag en har og får. Forskningsprosessen vil i følge Leseth og Tellmann (2019) ta utgangspunkt i hele prosessen og vil følge fra forskeren kommer på temaet til selve forskningsspørsmålet og helt til sluttanalysen (Leseth & Tellmann, 2019, s. 13).

4.2 Utvalget til undersøkelsen

I denne oppgaven er søkelyset på hvordan bvt institusjoner og skolen ser på radikalisering og hvordan de eventuelt forebygger dette. Utvalget i denne oppgaven består av både lærere og miljøterapeuter som tett jobber med ungdommer. Det har blitt gjennomført intervjuer med 6 informanter. 3 som kommer fra skolen og 3 som kommer fra bvt institusjoner. De 6 informantene vil ha ulik alder, dette er for å kunne se om det er noen forskjeller når det kommer til alder. Dette kan være et godt standpunkt da en kan se hvordan forebygging eventuelt kan ha forandret seg gjennom årene. Det vil også være ønskelig å få informanter fra ulike skoler og bvt institusjoner da de kan ha ulike opplevelser fra skole til skole og bvt institusjon til bvt institusjon.

Andre sentrale deler av utvalget er hvilken type informanter skolen velger å stille med. Det er ønskelig at informantene jobber ved en ungdomsskole, da disse ungdommene vil være noenlunde på samme alder som ungdommene en finner på barnevernsinstitusjoner. Barn som er plassert i bvt institusjon er henholdsvis i alderen 13-18 år.

4.3 Forskningsintervjuet

Forskningsintervjuet har som formål å være en samtale som er åpen, med plass til å skape assosiasjoner og ulike digresjoner der forskeren stiller spørsmål der formålet er å få tak i informantens ulike erfaringer rundt ett fenomen. Strukturen i dette intervjuet har en bestemt rollefordeling, hvor forskeren er den som stiller spørsmålene og følger opp med oppfølgingens spørsmål. Gjennom ett slikt intervju kan det oppleves som en asymmetri da forskeren er den som sitter med makten. Formålet ved å ha ett slikt intervju er å kunne oppnå ny informasjon om informantens følelser, meninger, oppfatninger, erfaringer, refleksjoner og begrunnelser som er knyttet til ett fenomen. I denne oppgaven vil intervjuene skje i ansikt til ansikt og henholdsvis ha en varighet på ca 1 time. Tidsaspektet vil dog kunne variere ut ifra hvor god tid hver enkelt deltaker har til rådighet. Hvert intervju vil være der det er lettest for informantene å møte opp, dette kan eksempelvis være på ett grupperom der informanten jobber eller i ett lokale i nærheten av der informanten er. I dette intervjuet vil det bli laget en intervjuguide, som vil bli lagt til som ett vedlegg. Når en skal ha intervjuene er det viktig at informantene får tilstrekkelig med informasjon om hva som skal skje i hele prosessen og hvordan det hele foregår. Til hver informant er det sendt ut ett informasjonsskriv hvor det står litt om hva hensikten er, hva en deltakelse innebærer, hva en får spørsmål om, at det først og fremst er frivillig å delta og hvilke rettigheter hver enkelt informant innehar under hele prosessen (Tanggaard & Brinkmann, 2020a, s. 33–62).

4.3.1 Det semi-strukturerte intervju

I denne oppgaven vil det bli tatt i bruk det semi-strukturerte intervjuet. Dette er da en intervjuform som er fleksibel, og er da ikke bundet til en fast rekkefølge, samt er spørsmålene utformet slik at spørsmålene kan stilles åpent. Fordelen ved å kunne stille åpne spørsmål er at en kan stille oppfølgingsspørsmål, informanten kan også fortelle om sine utfordringer og opplevelser. Ett viktig punkt i denne intervjuformen er å kunne følge med når informanten forteller om sine opplevelser og erfaringer, det vil da være essensielt å fange opp hva informanten forteller og aktivt stille spørsmål opp mot det informanten sier (Tanggaard & Brinkmann, 2020a, s. 42).

Når det kommer til selvet intervjuet blir dette tatt opp, slik at en kan ha fullt fokus på det informantene forteller og kunne stille oppfølgingsspørsmål til det som blir sagt. Når det kommer til hvordan disse opptakene skal bli behandlet så skal dette skje i henhold til retningslinjene til NSD. Dette blir det skrevet mer om i punkt 4.6.

4.3.2 Generelt om metode

Når det kommer til hvordan dataene er samlet inn har målet vært å få høre fra så mange personer som mulig innenfor de gitte institusjonene som er skole og bvt institusjoner. Det har da vært fokus på å samle inn flest mulige informanter med forskjellige bakgrunner og jobberfaring. Informantene har da bestått av noen med lang erfaring og noen som er nyutdannede. Siden det har vært fokus på å ha forskjellige informanter med ulik bakgrunn har de gjeldene yrkene blitt som følger: Barnevernspedagog, sosionom, lærer og miljøarbeidere. Utvalget av informanter har blitt bestående av 6 informanter, hvor 3 kommer fra skolen og 3 kommer fra bvt institusjon. Som sagt har informantene forskjellig alder og den yngste er 25 år, mens den eldste var 50. Grunnen til at dette ble spennet på informantene var at en kunne se på hvordan radikaliserings har forandret seg over årene og hvilke tiltak som har fungert over tid og ikke. Samt ved å ha unge informanter som er nyutdannet vil en kunne få en viss aning på hvordan det er å eventuelt vokse opp i ett samfunn hvor radikaliserings har vært ett tema over tid og ha lært noe om dette under studietiden. Ett annet kriterium som har vært sentralt er at informantene kommer fra ulike skoler og bvt institusjoner slik at en kan se om det finnes noen forskjeller i hvor en jobber.

Når det kommer til selve intervjuet er det som beskrevet overfor brukt et semi-strukturert intervju. Hensikten ved å ta i bruk denne intervju typen er at har en fleksibel intervjuguide, med få spørsmål, men det er fortsatt rom for å stille oppfølgingsspørsmål til det som blir sagt. En er dog ikke avhengig av å være bundet til en spesifikk rekkefølge spørsmålene skal stilles, samt vil spørsmålene være utformet slik at de er vide og åpne. Hensikten ved å stille spørsmålene på denne måten vil være at informantene får mulighet til å reflektere ut ifra sine egne opplevelser og erfaringer. Ved bruk av intervju er det viktig å lytte aktivt, samt at en stiller relevante oppfølgingsspørsmål (Tanggaard & Brinkmann, 2020a, s. 33–62). Intervjuene ble holdt samme dag og dette skulle egentlig holde uten å kontakte informantene igjen. Det var ved to tilfeller at det ble sendt en e-post om å få oppklaring i noe informanten sa. Ved å holde intervjuene til samme dag vil det si at en brukte ett tverrsnitt for å få inn datamaterialet.

Ved å bruke tverrsnitt vil intervjuene være situasjonspreget. For å illustrere vil det ha vært mer fokus på hva som skjedde med ABB og utøya hvis intervjuet hadde skjedd i 2011, samt virke ettervirkninger dette hadde (Foldnes et al., 2019).

Tidsperspektivet for intervjuene ble satt til å vare alt fra 30-60 minutter. Grunnen til at intervjuene hadde varierende lengde kom av at informantene hadde varierende tilgjengelighet til selve intervjuet. Det ble bestemt at det ikke var hensiktsmessig å ha intervjuene lenger en 60 minutter da en kan bli utålmodig, og med tanke på at fleste parten av intervjuene ble gjennomført i arbeidstiden eller rett etter var ett punkt å ikke bruke for mye av tiden til informantene. Intervjuene ble henholdsvis holdt ansikt til ansikt og det ble lagt til rette for at informantene kunne selv bestemme hvor intervjuene skulle bli holdt slik at det ble lettest for de.

4.4 Relabilitet

I enhver oppgave vil det være viktig å se på troverdigheten til en oppgave dette kalles for relabilitet. Relabilitet handler om hvordan en kan etterprøve test resultatene eller ikke. Ved å gjøre dette kan en se på hvor pålitelig testen er eller ikke. Ett eksempel på hvordan en kan se på relabiliteten er ved å bruke korrelasjonskoeffisienten. Her vil en da se på korrelasjonen mellom to variabler og hvordan de kan måle de samme tingene. Dette kan en da gjøre ved at en annen forsker også forsker på hvordan skoler og bvt institusjoner forebygger radikaliserings. Når en skal utføre en relabilitetstest er det 3 punkter en må ta utgangspunkt i, disse punktene er intern konsistens, stabilitet over tid og ekvivalens (Drost, 2011, s. 108).

I denne oppgaven kunne en også brukt test-retest for å se på relabiliteten. I denne formen for relabilitetstest ber en utvalget om å ta gjøre intervjuet på nytt, men at det vil ta sted i et annet tidsrom. Det kan medføre ulike begrensinger som at informanten har kommet til en ny mening rundt de svarene de gav ved det første intervjuet, eller at de husker spørsmålene godt etter det første intervjuet. Hensikten ved å ha ett nytt intervju er for å se om informantene har noe nytt de ønsker å tilføye til spørsmålene. De nye svarene kan komme i form av at informanten har ervervet seg en ny erfaring siden sist. Det er essensielt å ha god tid hvis en skal utføre en test-retest, da det skal gå litt tid mellom testene (Drost, 2011, s. 108).

4.5 Validitet

Validitet handler om hvilken pålitelighet oppgaven har, dette kommer til syne gjennom de ulike konklusjonene en har trukket gjennom oppgaven. Det er mange ulike måter en kan teste validiteten på. En kan eksempelvis gjøre det ved bruk av respondentvaliditet, pragmatisk og katalytisk validitet eller kommunikativ validitet. Sentralt når en skal finne validiteten er at oppgaven skal gjenspeile det som står i problemstillingen og hva den ønsker å oppnå. Hvis datamaterialet som er innsamlet ikke gjenspeiler problemstillingen vil validiteten være lav (Drost, 2011, s. 114–120).

4.6 Ulike etiske overveielser

Når en skal utføre en slik oppgave som dette er det viktig å se over noen etiske overveielser. Dette vil eksempelvis være å sende en søknad til NSD som er norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste og en kan sende inn en søknad til NESH som er den nasjonale forskningskomite for samfunnsfag og humaniora. Hensikten ved å sende inn søknader til disse tjenestene er på bakgrunn av at de har ulike retningslinjer og krav til hvordan en skal oppbevare ulike data. I denne oppgaven er det kun sendt inn en søknad til NSD. Det er i slike oppgaver som dette å ha god tid å sende ut en forespørsel til NSD, dette er fordi det kan ta lang tid med å få godkjenning til å oppbevare datamaterialet som fremkommer under intervjuet. Når en sender inn en søknad til NSD er det viktig at en legger frem hvordan du har tenkt til å bruke datamaterialet og hvordan du har tenkt å oppbevare det. Hvis en ikke sender en god nok beskrivelse av hvordan en tenker å behandle datamaterialet vil en få avslag på søknaden. Hensikten til NSD er å kunne støtte og gi bedre arbeidsvilkår og muligheter rundt forskning og at alle skal kunne få tilgang på det samme datamaterialet, da NSD også oppbevarer data (Alvheim, 2021).

5 Analyse

I denne delen av oppgaven vil jeg legge frem de funnene jeg har funnet i løpet av oppgaveskrivingen. Her vil jeg legge frem hva informantene mener radikaliserer er, hvilken type behandling de kan legge til rette for, hvordan en kan forebygge radikaliserer og til slutt hvordan en kan samarbeide med de andre instansene som er innblandet.

Problemstillingen: Hvilke sammenligninger finnes det i skolen og i barnevernsintuisjoner rundt ungdommer i henhold til radikaliserer og forebygging.

5.1 Radikaliserer

Ett gjentakende utsagn som kommer fra informantene, er at radikaliserer er ett voksende problem som kan være vanskelig å få løst uten de rette hjelpemidlene. Eksempelvis på hvordan de karakteriserer radikalisererte ungdommer, det at ungdommene har vanskelig for å sette seg inn i andres tankegang og tenker svart-hvit. Informantene mener dog at dette går begge veier da det kan være vanskelig for hjelpere eller andre i samfunnet å sette seg inn i tankegangen til noen som er radikalisererte da en ikke har samme tankesett. Informantene trekker også inn at det kan være vanskelig å konfrontere eller utfordre radikaliserert ungdom når det kommer til holdninger, verdier og tanker. Dette på bakgrunn av at de ofte har en svart-hvit tankegang. Denne tankegangen kan ifølge informantene være med å bidra til at den radikalisererte ikke vil se eller skjønner hva den andre ønsker å formidle.

5.1.1 Hvordan oppstår radikaliserer?

Det er mange muligheter for hvorfor en ungdom blir radikaliserert, det kan eksempelvis være gjennom hvilket miljø ungdommen er i eller hva en hører hjemmefra. Radikaliserer kan for eksempel oppstå under ulike forhold, informantene trekker blant annet frem: press fra andre rundt seg, en kan oppleve en form for tilhørighet eller en forståelse fra andre. En kan også oppleve en følelse av stabilitet og trygghet av å endelig få komme inn i ett fellesskap hvor en blir godtatt for den en er. En av informantene fra skolen nevner også på noen andre grunner til at radikaliserer kan oppstå:

«Radikaliseringen kan komme av hva en har opplevd tidligere i livet, som for eksempel at man har opplevd krig på nært hold, man kan ha opplevd mobbing og utenforskap på skolen og da samtidig opplevd en følelse av manglende sosial støtte fra jevnaldrende rundt seg. Personen kan også ha blitt utsatt for å bli utstøtt fra majoritetskulturen, slik som kanskje mange av tilhørerne av islam kan føle på når de er kommet til Norge og ikke alltid er ønsket.»

Videre hvis en ser på de som er utstøtt fra majoritetskulturen eksempelvis på skolen, ved at en er annerledes på noen som helst måte. Her vil en ifølge informantene søke miljøer som er lik en selv. Her vil ungdommene søke til de som har samme hobbyer, holdninger, verdier og så videre, og de vil søke til miljøer der de følger seg godtatt for den de er. En av informantene fra bvt institusjon forteller at *«Ungdommene går fra det kjente og kjære hvis de føler at de har ett annet verdigrunnlag enn det ungdommen selv har.»*

Informantene trekker så inn at det ikke er sikkert alle ungdommer vet om at de blir radikalisert. I følge den ene informanten vil radikaliseringen skje over tid og vil ikke nødvendigvis være synlig for ungdommen, men heller ikke alltid de som står utenfor. Ungdommen vil kunne kjenne på forandringen etter hvert, men det vil være forskjellig fra ungdom til ungdom.

«For andre vil det være mest synlig ved endrede holdninger og verdier om verden rundt seg og hvilket syn de har. For eksempel vil noen ha gått fra å ha «vanlige» holdninger og verdier til verden, før de har fått ett snevert syn til hvordan ting skal være.»

Videre kan det vokse en aksept til mer bruk av vold og hat for å kunne nå sine mål. En informant fra bvt institusjon forteller *«At gjennom en større aksept til bruk av vold vil også føre til mer bruk av hatprat overfor andre. Dette blir oftest gjort for å kunne nå sine mål raskere og for å nå målet med ønsket effekt.»* Med dette kan en tenke på disse demonstrasjonene som blir utført, eksempelvis de SIAN utfører. Her brenner de koraner for å skape en reaksjon hos sine «motstandere» og da for å nå sine mål. Informantene sier at det kan være usikkert for utenforstående å skjønne betydningen av handlingen som blir gjort når en ikke har tilknytning til det. Men som en samfunnsborger kan en tildeles skjønne at det er provoserende når det som ansees som hellig blir brent rett foran ansiktet ditt. Informantene forteller vider om at radikaliseringen kan virke altopplukende. En informant fra bvt institusjon sier:

«De vier livet sitt til det de tror på De kan utsette seg selv og andre i fare for det de selv tror på. Dette kan for eksempel være når noen driver med selvmordsbombing eller sånn som ABB gjorde. Det virker som at de ikke har noen hemninger og tenker kun på seg selv og hva som de ser på som rett»

En annen informant fra skolen sier:

«Du ser på grupper som Vigrid eller SIAN som reiser rundt for å få oppmerksomhet vier så og si hele livet sitt til organisasjonen og det å få vist frem sitt budskap, samtidig som noen av disse gruppene ser etter yngre deltakere som kan verve seg inn ... Selyfølgelig hadde jeg som ung meldt meg inn i en sånn gruppe hvis jeg hadde følt meg ensom og de var der for meg og står der med åpne armer ... Så jeg kan forstå at ungdommer som er på utsiden og ønsker seg ett miljø og en eventuell familie melder seg inn»

De ulike informantene tror også at ungdommene blir påvirket gjennom de ulike kulturene som finnes og deres ulike regler og normer. Dette kunne eksempelvis være at en er fra en familie som er ekstreme muslimer eller ekstreme kristne. Informantene mener det ikke er en stor forskjell på radikaliserings blant de ulike religionene når det kommer til ytterpunktene. En informant forteller:

«Gjennom oppveksten vil man bli utsatt for mange påvirkninger av de rundt seg. Jeg tror at hvis man er i ett miljø der en for eksempel følger ett sett med regler til punkt og prikke vil man ikke nødvendigvis vike ut ifra dette, selv om man til tider føler en skuffer de rundt seg Ett eksempel fra studietiden min var en medelev som ikke turte å si i fra til vennene sine hva han studerte og hvor. Dette var fordi han fikk en følelse av at han skuffet sine religiøse venner og familie ... Under studietiden viste han til noen ekstreme holdninger som bunnet i religion.»

Selv om denne medeleven som informantene beskriver ikke direkte er radikaliseret, kan dette være en grobunn for slike tanker og tendenser. Dette kan skje hvem som helst uten at en merker det slik som snakket om overfor. Ett nytt problem informantene kommer med er internett og dets kraft overfor ungdommer i dagens samfunn. Barn og ungdommer i dag bruker mye tid på internett forteller informantene og vil her støte på ulike mennesker. Informantene trekker inn Andrew Tate og Levi Jensen som eksempler på to forskjellige

mennesker som har en radikal bakgrunn. Informanten forteller så videre om hvor disse personene er å finne og hvilket budskap de kommer med.

«Andrew Tate er en ny person som har kommet fram gjennom appen Tiktok, han kommer med ulike synspunkter som står i strid med det som sees på som normen i dagens samfunn. Dette gjør han med å snakke om hvordan damer har sin plass under mannen og skal gjøre som han sier. Av det jeg har sett til nå har han mest menn og unge gutter som følgere. Dette kan man ihvertfall se på skolen der jeg jobber da mange av elevene kommer med kommentarer om hvordan de syntes Andrew Tate er og hvor god jobb han gjør og hvor bra budskapet hans er.»

I henhold til dette kan en se at mennesker som får slik makt til å kunne spre sitt budskap vil kunne nå mange gjennom de ulike kanalene de har tilgang på. Dette kan eksempelvis gjøres gjennom Tiktok og Twitter som nevnt i kap 3.4.

5.2 Forebygging

Når det kommer til forebyggingen av radikaliseringsen, har informantene kommet med noen like og noen ulike utsagn om hvordan de ville gått frem for å kunne forebygge. Noe som alle informantene trekker frem, er bruken av en åpen dialog. Her trekker informantene inn eksempler som å finne ut av hva ungdommene egentlig lurere på, og dermed komme med den informasjonen en finner eller den de trenger.

«Jeg har ikke vært i den situasjonen med at jeg har vurdert noen til å være i startfasen av radikaliseringsen, men jeg har hatt andre elever som har ønsket informasjon om andre ting som kan bli sett på som tabu belagt. I disse møtene med elevene har jeg gitt den informasjonen jeg har hatt der og da, men jeg har også sagt til elever at jeg må finne noe informasjon om dette. Ved å prøve å ha den åpne dialogen om tabubelagte temaer, har jeg lagt merke til at noen elever kommer og søker hjelp og råd hvis det er noe.»

Slik som denne informanten forklarer, vil det være viktig å være åpen om tabubelagte temaer og si det en vet om det. Og at hvis en ikke har info der og da kan en trekke seg tilbake for så finne rett info. Andre informanter fra skolen trekker også inn at en blant annet kan snakke om alle de ulike religionene og ideologiene som finnes på en nøytral måte.

«Som lærer har jeg sett at i dette flerkulturelle samfunnet vi lever i dag er det viktig å fokusere på alle de ulike kulturene som finnes, men også alle ideologiene. Dette må selvfølgelig gjøres på en nøytral måte sånn at det ikke virker som at en religion blir mer verdsatt en annen. For eksempel i den norske skolen tidligere har det vært ett veldig stort fokus på kristendommen. Jeg tenker derfor det er viktig å kunne representere så mange kulturer, religioner og ideologier som mulig slik at alle føler de får en tilhørighet, til både fagstoffet, men også i samfunnet.»

I samme moment som dette trekker en annen informant fra skolen inn at det er viktig å få inn i skolen at det finnes mange måter å tenke på og at det ikke er noe som er rett eller galt.

«Man skal huske på at det finnes mange måter å tenke på, jeg tenker at når en er på skolen så er det viktig å få frem dette. Og at en er med på å bevisstgjøre elevene på dette, da de også kan tenke svart-hvit og rett og galt.»

En annen informant fra bvt institusjon trekker inn at det er viktig å få snakket med elevene om hvorfor noen tanker er mer akseptert enn andre, samt hvorfor. Det vil være viktig å kunne kommentere på hvorfor noen holdninger blir sett på som ekstreme. Dette kan eksempelvis være når SIAN holder demonstrasjoner og brenner koranen på åpen gåte. Dette vil for noen være provoserende, mens for andre vil det ikke vekke noen følelser.

«Som barnevernspedagog vil det være viktig å snakke med ungdommene om hvorfor ting er som de er, hvorfor det er satt regler og rammer alle må følge selv om Norge er ett fritt land. Barn som bor på institusjoner, kommer hit av ulike grunner og trenger noen ganger en ekstra innføring i hva som er greit og ikke. For eksempel dette med de som brenner koraner og slipper «unna» med dette. Her syntes jeg det er viktig å fortelle om ytringsfriheten som finnes i landet vårt, men at det ikke alltid vil føles sånn.»

Felles for alle informantene er at de forteller om viktigheten ved å være åpen rundt bekymringen for radikalisering. De forteller at det er svært viktig her å kunne ha en åpenhet om hva som er de ytterste konsekvensene om hva som kan skje når radikaleringen har gått for langt, og når det har gått over til voldelig ekstremisme. De mener her at det er viktig å kunne ta imot spørsmål med åpenhet og ikke frykt for hva det skal bety når de stiller spørsmål. Hvis en ikke føler seg komfortabel med spørsmålet sier informantene at en må «bare bite det i seg» da det ikke er en selv som står i fokuset, men heller ungdommen.

5.2.1 Demokrati

Noen av informantene forteller om at de tenker det er viktig med en opplæring og innføring i hva demokrati er og hvordan det fungerer, samt viktigheten av å ha ett demokratisk samfunn. En av informantene forteller om møter med elever som er både for og imot demokrati.

«Jeg har valgt å legge til rette for en del praktiske øvelser når det kommer til demokrati og læringen av dette. Blant annet har jeg lagt til rette for debatter hvor en kan diskutere fritt for hva en tenker om demokratiet. Ut fra dette har jeg fått god respons fra ungdommene og at de syntes det er lærerikt at man kan diskutere ting sånn. At de kan få sett flere forskjellige synspunkter som de kanskje ikke har tenkt på selv.... Jeg pleier å prøve å få til noen turer gjennom skoleåret hvor vi drar til steder der demokratiet skjer. Jeg pleier for eksempel å ta med elevene til stortinget, for der får de en innføring i hvordan ting fungerer»

En annen informant som jobber på en bvt institusjon forteller:

«I alle de årene jeg har jobbet her har vi prøvd å få frem demokratiet og alltid passet på at det er muligheter for de for eksempel å klage på jobben vi gjør, eller når det settes nye regler prøver vi å få med innspill fra ungdommene. Man kan se forskjeller på ungdommene ut ifra hvor mye de bryr seg om det som blir bestemt og ikke. Noen følger mye med og har mye å si, mens andre ikke bryr seg.»

Det kan se ut til at det er en viss likhet i hvordan de jobber på skolen og på bvt institusjoner når det kommer til å tilrettelegge for demokrati der det er mulig.

«I barnevernsinstitusjoner er det viktig å kunne legge frem muligheten for å kunne medvirke i sitt eget liv og fritid. Hvis det er noe ungdommen ikke er føyrnøyd med prøver vi å hjelpe dem til å få ordnet opp i det. En annen ting vi driver ofte med her er at vi prøver så langt det lar seg gjøre å få «skape» gode samfunnsborgere Vi prøver å lære hvordan en skal være mot andre, litt sånn som skolen sitt ansvar egentlig.»

5.2.2 Ett innblikk i hva ungdommer står overfor

Ungdommene i dagens samfunn får en del påvirkning fra blant annet jevnaldrende og internett. Når det kommer til sistnevnte, er dette noe informantene har snakket en del om. De

mener at ungdommene kan leve ett annet liv på internett eller få inn forskjellige inntrykk derfra. En informant trekker inn sosiale medier som er med på å komme med inntrykk. Informanten trekker deretter inn noen eksempler på nettsteder hun har fått med seg ungdommene bruker, og trekker spesielt frem Tiktok som en plattform som blir brukt mye. Tiktok er en app hvor en kan lage korte videoer. Disse videoene kan bli brukt for markedsføring eller bare morsomme videoer (Herrman, 2019).

En informant trekker så inn en person som har blitt kjent fra Tiktok, og forteller noe om sin bekymring overfor denne mannen.

«Det er en mann som har blitt kjent på internett og jeg tror han startet på Tiktok, av det jeg har sett av han kommer han med mange tanker om hvordan kvinners funksjon i samfunnet skal være. Av det jeg har fått med meg sier han at kvinner hører til hjemme og menn kan få gjøre det de vil.... Men jeg vil også si at han kommer med noen gode poeng inni mellom, han sa for eksempel at man skal være glad over at man har en jobb man kan gå til og at man da skal fokusere på det istedenfor å være negativ til jobb.... Det jeg tenker vi skal se etter er hvordan dette påvirker barna som ser på dette.»

En annen informant snakker også om samme mann:

«Her jeg jobber er det noen av ungdommene som følger det Andrew Tate legger ut på nett, de mener at han bare har gode ting med seg og det å være kvinnefiendtlig ikke er noe problem, når jeg hører om dette tenker jeg det er viktig at vi forebygger sånt som dette. Dette kan en jo kanskje gjøre med å prate rundt tema og hvorfor de tenker som de gjør.»

Av det en kan se har disse informantene samme bekymring rundt hvilken påvirkning ungdommene står overfor. De andre informantene deler også samme bekymring for hva som skjer på internett. En av informantene som jobber på en bvt institusjon forteller:

«Vi kan se at ungdommene over tid har blitt mer og mer avhengig av å følge med på hva som skjer på internett, jeg tror det blir mer og mer viktig for oss å følge med på hva det å være på internett faktisk betyr. Dette er en helt ny verden for oss, men jeg tror det er desto viktigere å følge med og holde seg oppdatert.»

Informanten forteller videre:

«Jeg tror det er viktig å sette seg inn i ungdommenes verden, da hva de ser på, leser og hva de er opptatt av. Jobben jeg har tenker jeg det er viktig å kunne være med i hva ungdommene bryr seg om. Vi har ett oppdrager ansvar og jeg tenker det er viktig å følge med og verne om ungdommen hvis det trengs.»

En miljøarbeider forteller om noe lignende:

«Jeg prøver så godt jeg kan for å følge med på hva elevene ser på og hva de forteller om internett. Jeg syntes dette er litt vanskelig da det er masse nytt hele tiden, og at jeg ikke er så teknisk av meg. Jeg tror vi kunne forebygget noe av radikaliseringen hvis vi voksne hadde fulgt mer på hva elevene så på, men jeg føler mye av dette ansvaret ligger på foreldrene, men også litt på oss.»

Når informanten får ett oppfølgingsspørsmål på hvorfor det ikke er skolens ansvar, er svaret:

«Med dette mener jeg at foreldrene skal følge mest på hva ungene dems ser på, og sette grenser for sitt eget barn, men at vi på skolen kan snakke åpent om dette, og hvorfor en skal være forsiktig på nett.»

Noe annet de to gruppene er enige om er at det er viktig å gi informasjon til ungdommene om hva som kan skje på internett, og med radikaliserings. Informantene trekker inn at radikaliserings ikke ofte er synlig før det plutselig har skjedd, de omtaler det som en usynlig prosess og noe som kan virke som at det oppstår ut av det blå. En informant trekker frem:

«Hvis en skal få en sjanse til å forebygge radikaliserings tidlig, tror jeg det vil være lurt å ha en åpen samtale om det på skolen og få det i pensum eller ihvertfall snakke høyt om det.»

En annen informant fra bvt institusjon forteller:

«Her hos oss bruker vi mye dialektikk og prøver å fokusere på at det finnes flere forskjellige sannheter og at det ikke alltid finnes ett svart – hvitt svar. Jeg tror dette er viktig å huske på når det kommer til ungdommer og radikaliserings, da at en er åpen og forteller om dialektikken og hvordan den fungerer, men at man også forteller om hva samfunnet tenker om hva som er lov og ikke.»

5.2.3 Mobbing

Noen av informantene forteller om at det skjer mobbing på skolen og i resten av samfunnet. Dette skjer med de som blir sett på som annerledes og ikke er innenfor de normale standardene som er satt av samfunnet. En av informantene forteller om mobbing som skjer på skolen av barn fra bvt institusjoner.

«Gjennom min tid på jobben her har jeg sett at det er mange ungdommer som blir mobbet fordi de ikke har et vanlig familieliv og at de ikke bor sammen med kjernefamilien. Jeg har hørt historier fra disse ungdommene at de blir sett stygt på eller ledd av når de kommer inn i klasserommet.»

Informantene forteller også om at de som ikke passer inn i normalen som er satt av majoritetskulturen føler på en slags utestengelse fra de andre eller at de blir sett på når de er ute. En informant forteller om hvordan livet på skolen er og at det finnes mange forskjellige måter å uttrykke seg på. *«Elevene har forskjellige uttrykk de viser gjennom hvem klær de går med. Man kan for eksempel se noen gå med klær for å etterligne karakterer fra sine favoritt serier, eller de som gjør kun kler seg i sort og er det man kan kalle for «emoer».»*

Når det kommer til klesbruken hos ungdommer på bvt institusjoner forteller informantene at klærne avhenger av hvor mye penger de får fra barneverntjenesten. Noen ungdommer får masse penger, mens andre får lite. Informantene forteller at dette kan være en faktor for hvorfor noen blir mer mobbet for hvilke klær de går med i dagens samfunn da det er ett høyt fokus på at en skal gå med merkeklær. Informantene trekker frem at mye av mobbingen kommer når det er snakk om klær og dette kommer fra begge kjønn, men de vil ha annerledes utgangspunkt for hva som er populært. Hos jenter vil det være mer populært å se på hvilket klesmerke en bruker og hvilke sekker/vesker en har. Hos gutter forteller informanten at det er mest viktig med blant annet sko. En av informantene fra bvt institusjon forteller at en kan se mobbing over klær innad på intuisjonen, dette kommer fra hvilket utgangspunkt ungdommen har når det kommer til hvilken kommune en kommer fra, samt hvor mye penger familien er villig til å bruke på barnet sitt.

Informantene fra skolen forteller også at mobbingen kan skje for andre ting enn hvilke typer klær en har. En annen faktor vil være hvilken forståelse en har for de ulike fagene, samt om en er på grupperom og får undervisning der eller om en har med seg en assistent i klassen. De forteller at dette er noen av de grunnene til at de ser at ungdommer blir mobbet.

«Som lærer syntes jeg det er vanskelig å kunne tilpasse undervisningen for alle når jeg vet at dette kan føre til mobbing og forskjellsbehandling. Jeg har opplevd å ha en indre konflikt med meg selv siden jeg vil at alle ungdommene skal ha det fint og at de skal slippe mobbingen. Men samtidig ønsker jeg at alle skal forstå det faglige.»

En av de som jobber på bvt institusjon forteller også om noe av det samme.

«Vi har hos oss noen ungdommer som har gruppeundervisning sammen med kun en lærer. Jeg har med dette sett noen ganger at ungdommene blir glodd på når de kommer inn på skolen og noen ganger ledd av. Denne ungdommen har også litt undervisning sammen med klassen, med den liker ikke det på grunn av at alle som skuler.»

Når det kommer til hvordan dette skal forebygges forteller informantene om at det er viktig å ha alt dette i bakhode, samt å prøve å ikke lage forskjeller hos ungdommene. En informant fra skolen forteller at de bruker ulike metoder for å utjevne de faglige forskjellene, ved at noen eksempelvis er ute på grupperom, men at det rullerer på hvem som er med i de ulike gruppene. Ett annet tiltak en informant forteller om er at de har innført mer selvstendig arbeid i klassen og de faglige forskjellene vil her ikke bli like synlig som ellers. En av informantene forteller at det har vært diskutert om det skal innføres uniformer, slik at en kan komme ut av mobbingen når det kommer til klær. Informanten forteller videre at de har gått litt bort fra dette på grunn av at det vil eventuelt komme ett nytt «problem», for eksempel at det vil bli viktig når det kommer til hvilken jakke eller ryggsekk en bruker.

5.2.4 Ulike arenaer for ungdommer

Som ungdom i dag er det mange ulike steder en kan dra for å være med andre, enten det er organisert, som eksempelvis idretter eller om det er uorganisert, som for eksempel å «henge» på en skatepark. Informantene trekker frem at de mener en viktig påvirkning ligger i at ungdommer har ulike arenaer hvor de kan komme og møte andre og at de da får sosialisert seg. En av informantene fra skolen forteller:

«Jeg tror en av de viktigste stedene en kan forebygges radikaliserings og utenforskap er hvis en legger til rette for steder ungdommer kan komme for å henge og være med andre. Jeg tror vi burde til rette lagt for flere steder ungdommene kan møtes.»

«Som jeg ser her på institusjonen har møteplasser for ungdom en viktig påvirkning når det kommer til hvordan de tenker og oppfører seg. I denne jobben har jeg fått mulighet til å se hvordan ungdommer som finner en gruppe de kan være med får ett mye bedre opphold, men også at tankegangen blir litt annerledes hos de. På de ungdommene som ikke vil være med andre har jeg sett at de oftere tenker litt annerledes, jeg har da sett de som har vært i forstadiet til radikaliserings og at det bygger opp ett slags hat mot andre.»

Informanten forteller om hva de har prøvd å sette i gang for å unngå en videre radikaliserings.

«Med disse ungdommene har vi prøvd å snu tankene litt og prøvd å få de med på aktiviteter og ut til steder hvor de kan oppsøke andre jevnaldrende. Jeg tror noe av grunnen til at de føler på dette hatet er at de ikke har funnet plassen sin i en vennegruppe eller andre, og at de da mener grunnen er pga de andre.»

I skolen forteller en annen informant om hva de har prøvd å gjøre for å få alle med og at ingen skal falle utenfor.

«Her på skolen har vi prøvd ut litt forskjellige strategier for at ingen skal føle seg utenfor eller at de ikke har noen å snakke med. Vi har blant annet prøvd å sette elevene i mindre grupper, da blandet kjønnene. Vi har også prøvd å ha jente- og gutte-grupper. Vi har også prøvd å arrangere ting på kveldstid slik at elevene kan ha ett sted å være.»

5.3 Behandling

Som en kan se på de punktene ovenfor er det spesielt ett budskap som går igjen, det handler om å ha en åpen dialog. Noe av grunnen til at dette går igjen er på grunn av viktigheten av å kunne snakke om noe som er tabu eller vanskelig å poengtere hos noen. Når det kommer til hvordan en kan hjelpe disse ungdommene og forebygge radikaliserings vil det nettopp være viktig med en åpen dialog og det å ha voksenpersoner som setter ord på det en vanligvis ikke ville gjort. En av informantene snakker om dette og hvordan de på institusjonen jobber mot dette.

«Når det kommer til ungdommer som er i faresonen for radikalisering ser jeg på det som viktig å på sett og vis «konfrontere» ungdommene og inviterer de til en åpen diskusjon om hva jeg tenker og hva de tenker. Jeg tenker også at det er viktig å hjelpe de med å få uttrykt det de ønsker og det er da viktig at vi som voksne og omsorgspersoner legger til rette for dette»

Når det kommer til skolen, forteller en av informantene om:

«Her på skolen prøver vi å ikke legge lokk på noen tanker og følelser, vi prøver å få frem alle de ulike meningene som kommer. Når jeg tidligere har lagt merke til elever som har kommet med direkte tanker om noe som blir sett på som utenfor det vanlige, har jeg prøvd å kjøre ett opplegg i klassen om hvor en kan se på de ulike tankene som finnes.»

En annen informant i skolen forteller:

«Jeg tenker noe av det vi gjør for å hjelpe elevene er å ruste de for det samfunnet de kommer til. Jeg syntes da at det er viktig å fokusere på ytringsfrihet og at alle skal føle seg trygge når de skal si en mening. Jeg syntes også det er viktig at vi hjelper ungdommene med sine verbale ferdigheter, slik at de skal bli forstått av andre.»

Slik som informantene forteller, virker det til at de som jobber på skolen har ett større fokus på å «behandle» elevene i plenum sammen med resten av klassen. Det virker til at det de prøver på er å få en slags likhet i hva de snakker om og en felles forståelse for hva samfunnet har å by på, samt at det ikke finnes en fasit for hvordan en skal kunne oppføre seg. Når en ser på det som kommer fra bvt virker det til at de velger en annen inngangsport ved å kun snakke med enkeltindividet, fremfor å snakke med alle i en gruppe. Disse forskjellene kan muligens komme fra det ulike oppdrageransvaret de har. I det daglige livet til ungdommene vil det være personalet på bvt institusjonen de forholder seg mest til, og på sett og hvis overtar noe av oppdrageransvaret. Dette vil kunne gi de ansatte på institusjonen ett annet utgangspunkt på hva de kan få til av forandringer hos ungdommene.

5.3.1 utfordringer i møte med ungdommer

Når det kommer til disse ungdommene som er utsatt for en radikaliseringsprosess, kan en bli utsatt for ulike utfordringer. Dette kan eksempelvis være at en ikke får snakket med ungdommen om det en selv vil, ungdommen kan føle på en eventuell skam rundt radikaliseringsprosessen. Andre grunner til at det kan være utfordrende å jobbe med radikalisering kan også ligge i det organisatoriske rundt, da med tanke på at alle har tilgang til å lese om radikalisering og hvis en ønsker å oppsøke det kan en få til det gjennom for eksempel internett. En informant forteller at

«Det er til tider vanskelig å se forskjellen på radikalisering og hva som eventuelt vil være å tøffe seg foran andre medelever. Jeg har stått i posisjoner der jeg selv har vært usikker på hvilke holdninger jeg fremmer til ungdommene, fordi jeg har mitt sett med verdier og de har sitt eget. Når jeg samhandler med elevene prøver jeg å være så nøytral som mulig»

«Når det kommer til å få snakket med disse elevene prøver jeg å gjøre det på en så skånsom måte som mulig, dette er fordi jeg ikke vet hva de anser seg selv som. Da tenker jeg på om de er radikalisererte eller ikke.»

Informantene forteller så om ulike måter de ville prøvd å snakke med ungdommene som de mener er i faresonen for radikalisering. De trekker frem blant annet at de må være skånsomme i måten de møter ungdommene på og ikke stille de opp i ett hjørnet. En annen informant forteller at det å være «smidig» fungerer i møtet med ungdommer. En av informantene fra bvt institusjon forteller:

«Når jeg har hatt samtaler med ungdommer om disse vanskelige temaene velger jeg å prøve å være så forsiktig å smidig som mulig, da mener jeg i hvordan en stiller disse spørsmålene. Dette gjør for eksempel at jeg ikke stiller direkte spørsmål først, men heller velger å starte med å spørre hvordan dagen er og det å lage en autentisk samtale. Istedenfor å stille direkte spørsmål.»

Informantene forteller også om viktigheten med å vise forståelse overfor det ungdommene forteller. De sier det er viktig å ikke møte de med motstand, men heller det å være imøtekommende, samt virke opptatt av det de forteller. De forteller om ungdommer som ikke føler de kan komme til voksne for å fortelle om det problemet de har og at de ikke føler på

støtte når de vil ut, informantene forteller med dette at det er viktig med åpenhet og gi trygghet tilbake til ungdommene.

5.4 Samarbeid

Når det kommer til samarbeidet rundt instansene er det noe varierende på hva de som jobber på bvt institusjon og skolen mener er viktige samarbeidspartnere. De som jobber på institusjonen trekker frem at de ser på blant annet skolen som en viktig ressurs og samarbeidspartner, samt ser de videre på barne- og ungdomspsykiatrien (BUP), psykologer og oppfølgingstjenesten (OT) som andre viktige samarbeidspartnere.

«På institusjonen her jeg jobber syntes vi egentlig at alle som er i kontakt med ungdommene på en dagligbasis er viktige støtte spillere. Jeg tror de vi har mest kontakt med er barneverntjenesten, skolen, BUP og OT.»

Informantene fra skolen forteller om at foreldre/omsorgspersoner er viktige samarbeidspartnere, men også BUP og kommunen.

«Jeg mener det er viktig å samarbeide med BUP, foreldre og kommunen. Kommunen er en god samarbeidspartner siden vi kan få inn ulike ressurser som kan hjelpe de elevene vi har. Vi kan for eksempel kontakte kommunens SLT-koordinator hvis vi føler noen er i risikozonen for radikaliserings.»

Informantene forteller også om ett ønske å ha mer kontakt med de andre instansene rundt ungdommene. Det er mange som kan være involvert av ulike instanser rundt barnet. De forteller at hensikten ved å kunne ha ett godt samarbeid er at de skal kunne skape en universell informasjonsflyt. De som jobber på institusjonen sier de kunne trenge en bedre informasjonsflyt med de andre instansene og kommer med en konklusjon på at det kanskje er de selv som burde ta opp tråden med de andre instansene.

«Her på institusjonen har vi mange samarbeidspartnere vi forholder oss til, dette kan fort gjøre til at det bilt for mange kokker som prøver å hjelpe på engang. Dette er bra, men jeg skulle ønske at det var en bedre flyt i hva som sagt og hva som skal gjøres»

Skolen forteller om en litt annen side av saken og hvilket samarbeid de har med sine samarbeidspartnere. De forteller om ett system som ikke alltid fungerer, men det fungerer greit når de førts får det til.

«Våre samarbeidspartnere har vi mye kontakt med, dette er som oftest foreldrene til elevene. Vis jeg har hatt bekymringer for om en elev er i ferd med å bli radikalisert eller har holdninger og tanker som ikke blir sett på som bra kontakter jeg foreldrene umiddelbart og forteller hva som har skjedd. Og jeg gir de informasjon om hvem de eventuelt kan kontakte.»

Av det en ser på det informantene forteller her er at det virker som at de som jobber på skolen oppdager «problemet» og videreformidler det til foreldrene slik at de kan ta det videre. Ut fra dette stilte jeg ett oppfølgingsspørsmål om det er slik at skolen ikke gjør noe med dette og etterlater det til foreldre og omsorgspersoner.

«Når jeg oppdager dette hos noen av mine elever kontakter jeg først og fremst foreldre om dette og informerer om hvorfor jeg er bekymret. Så vil jeg rådføre meg med min leder om hva vi gjør, etter dette kan en videre kontakte politiet eller SLT-koordinator for å rådføre seg mer.»

Informantene forteller videre om hvordan en kan komme i gang med å lage denne informasjonsflyten og trekker frem at det vil bli viktig med møter og ulike samarbeid med de ulike instansene. Samt at det kan være lurt å finne ut av hvilken instans som skal kalle inn til møter og samarbeid, og hvor ofte de skal møtes. Det er blitt tatt frem av en av informantene ved bvt institusjon at det kan være en ide å finne ut hvilke likheter og svakheter de har både hver for seg, men også sammen. Det blir trukket inn at noen forskjeller kan komme fra hvilke grunnleggende holdninger og verdier instansen bygger på og hvilket lovgrunnlag de jobber ut fra. Det blir forklart at hensikten ved å finne disse ulikhetene og svakhetene er å gjøre hverandre bevisste på hvilke fallgruver en kan komme ovenfor i arbeidet med ungdommene.

5.4.1 Løsning og forebygging

Informanten forteller om ulike måter de mener en kan forebygge og eventuelt finne en løsning sammen med de andre samarbeidspartnere på problemet rundt radikaliseringsprosessen rundt. Samt hvordan en skal tilrettelegge for ett opplegg som vil være med på å redusere nye tilskudd i radikaliseringsprosessen. De trekker frem at det kan være en løsning å prøve å samkjøre de ulike instansene og sikre informasjonsflyt som nevnt overfor. De trekker også frem at en kan lage like forebyggende tiltak for hele helse- og oppvekstsektoren. Dette vil kunne være med på å gjøre at alle jobber likt og får samme utgangspunkt. En av informantene fra bvt-institusjon forteller:

«Jeg skulle ønske at vi alle hadde noen felles rammer for hva vi skal gjøre når vi oppdager radikaliseringsprosessen hos ungdommene. Slik det er nå står vi på egne bein og må finne ut av hva vi skal gjøre selv. Jeg tror det ville blitt lettere for alle å jobbe ut i fra like retningslinjer, både for oss som jobber i institusjoner, skoler, BUP osv...»

En av informantene fra skolen forteller om noe av det samme om hvordan det en kan finne en mulig løsning:

«Hvis jeg skal tenke meg til noen løsninger på hvordan man kan løse problematikken når det kommer til radikaliseringsprosessen. Jeg tror at hvis vi hadde hatt ett tettere samarbeid med de andre rundt ungdommene ville en klart å kanskje finne en løsning på hvordan man skal se etter tidligere tegn til radikaliseringsprosessen. Jeg tror at hvis det er noe en skulle fokusert mer på ville det vært å lage flere arenaer til ungdommene.»

Informantene trekker også frem at de vil være gunstig å ha en person som styrer alt og kan koordinere med resten av de involverte. De mener de at det burde lages ett sett med forebyggende tiltak slik at alle kan jobbe likt. Informantene trekker henholdsvis inn at de ville hatt noe lignende handlingsplanen for radikaliseringsprosessen og voldelig ekstremisme, men bare at den var mer anvendelig og relevant for alle i helse- og omsorgssektoren. De trekker inn at dette ville vært med på å lage en bedre dynamikk og en kunne laget en ansvarsfordeling. Dette vil kunne være med på å gjøre det lettere for alle instanser å vite hva de skal gjøre når. De trekker f.eks inn at de som jobber på institusjon kan oppdatere skolen på hva de har funnet ut av og eventuelt komme med tips til hvordan en kan hjelpe ungdommen på skolen, skolen kan da komme med daglige eller ukentlig beskjeder om hvordan det går på skolen. De trekker så inn at en kan ha ukentlige eller månedlige samtaler med alle som spiller en sentral rolle i

livet til ungdommene, dette kan eksempelvis være lege, psykolog, BUP eller foreldre, dette er for å kunne få til ett helhetlig samarbeid.

Ved å ha samarbeidsmøter kan en sammen legge en plan om hvordan en skal imøtekomme ungdommene sitt behov. Informantene forteller at dette behovet kan bestå av mange ting. Det kan eksempelvis være ett behov for trygghet, omsorg, men også en støttende voksenperson som tørr å ta de vanskelige samtalene med dem. Informantene mener at det her er viktig å få på plass hvilken instans og hvilke personer som skal ta samtalene. De forteller videre at relasjonen til ungdommen er viktig og at det derfor i noen tilfeller være en person som har god relasjon som burde ta det som blir sett på som en vanskelig samtale.

6 Drøfting

6.1 Radikalisering i handlingsplanen og læreplanen

6.1.1 Tanker om radikalisering

En finner mye informasjon om radikalisering i handlingsplanen for radikalisering og voldelig ekstremisme (2020), informantene sitter også på noe informasjon om hva det er, samt hvilke tanker de har rundt det. Dog finnes det ikke noe festet i læreplanen om hva en skal gjøre når det kommer til radikalisering. Informantene forteller om hvordan de ser ungdommene og hvordan de opplever mistanke. I henhold til det som står i handlingsplanen (2020) kan en kontakte de som aktivt jobber med radikalisering innad i politiet. Som vist til tidligere kan en også kontakte andre personer i kommunen. Kjennetegnene informantene kommer med er blant annet at de ikke klarer å sette seg inn i andres tanker, og at de ikke klarer å se andre synspunkter, samt ha en svart-hvit tankegang. Samtidig forteller også informantene om at det kan være vanskelig for de selv å sette seg inn i ungdommenes tankegang når det kommer til radikalisering, da de sier det er lagt fra hva de pleier å tenke selv.

Når det kommer til tanker rundt radikalisering og skolens måte å forebygge på mener Anker & Von der Lippe (2016) at den norske skole ikke har god nok kompetanse når det kommer til å ha ulike diskusjoner i klassen som går på rasisme og radikalisering (Eriksen, 2021). Eriksen (2021) trekker så frem en undersøkelse som er gjennomført av antirasistisk senter fra 2017 som viser til at mange elever med en minoritetsbakgrunn blir utsatt for rasisme på en jevnlig

basis. Det kommer så frem i artikkelen til Nilsen og Paton (2020) at mye av radikaliseringen og hvordan den oppstår kommer fra hvilke tro, holdninger, atferd eller handlinger en, men disse handlingene sier ikke noe om at personen må være bundet til noen form for vold.

I studien til Nilsen og Paton (2020) blir det lagt frem at PST har laget en rapport som kan tyde på at internett vil bli det stedet der radikaliseringsprosessen vil være i fokus og vil bli det stedet hvor det er lettest å få spredt den propagandagdaen en vil. Slik som skrevet tidligere i oppgaven er det allerede høyre ekstreme grupper som aktivt bruker Twitter og andre former for nettsider for å spre sin propaganda mot sitt ønskede publikum. Ett eksempel på dette kan være gruppen SIAN som legger ut videoer av demonstrasjoner på sine facebook sider.

6.1.2 Hvordan oppstår radikaliseringsprosessen

Ifølge informantene er det mange muligheter for hvordan ungdommer kan bli radikalisert. De trekker frem blant annet at mye kan skje på grunn av hvilket miljø eller venner en har eller hva en er oppvokst med. Informantene trekker frem også frem at en radikaliseringsprosess kan skje gjennom press fra andre, eller at en endelig kan føle på tilhørighet sammen med andre. Ved å være i ett miljø trekker informantene også inn at en kan føle på en slags trygghet og stabilitet når en har et fast miljø en kan være sammen med. Når en skal se på hvordan radikaliseringsprosessen oppstår kan en se tilbake til punkt 3.1.1 hvor Vestel (2016) skriver om de ulike høyre ekstreme gruppene. Når en ser på det kan en se på blant annet gruppen Vigrid som spesifikt går etter ungdommer som medlemmer. Informantene trekker også inn internett som en kilde til å kunne bli radikalisert, det blir spesielt trukket frem Tiktok som en påvirkningskilde.

I studien til Nilsen og Paton (2020) trekker de inn Twitter som en kilde for informasjonsspredning både for høyre ekstreme, men også for ekstreme muslimer. I studien trekker de frem at dette er en plass hvor informasjon kan spres, men de forteller at det er forskjeller i hva som blir spredt og hvor mye. De forteller at de høyre ekstreme ofte deler mer innlegg og skaper flere poster, men de som er ekstreme muslimer som oftes «retweeter» fra andre muslimer. Dette kan ha en effekt på ungdommene som kommer over profilene. Dette kan en eksempelvis se på sammen med det Vestel (2016) skriver om de ulike høyre ekstreme gruppene og hvordan noen av de utelukkende ser etter unge medlemmer. Dette kan en igjen se i sammenheng med det informantene forteller om at internett er ett sted der radikaliseringsprosessen

kan skje. Informantene forteller i samme moment om at det viktig å følge med på det ungdommene også ser på og hva de leser.

Ett eksempel som har kommet opp i mange samtaler med informantene er eksemplet om SIAN som har demonstrasjoner og brenner koraner på åpen gate. Dette kan på sett og vis være en påvirkning til at en kanskje blir med på å gjøre noe sånt når en ser andre som har like holdninger som en selv. Det kan også virke motsatt da en er i mot det SIAN står for. Det vil her være viktig slik som informantene på skolen sier at en kan skape ulike diskusjoner i klassen og hjelpe elevene til å se de ulike sidene av samme sak, slik at en kan bruke dialektikken og unngå en svart-hvit tankegang.

Informantene forteller om at radikaliseringsprosessen er en prosess som kan skje i det skjulte og ungdommen vet ikke alltid selv at det skjer. Det kan starte med som skrevet tidligere i avsnittet at ungdommene endelig føler på en tilhørighet og kan føle at de har funnet plassen i livet sitt. Slik som FN skriver på sine sider kan nettopp dette med tilhørighet være en drivkraft for radikaliseringsprosessen. En kan gjennom å være i en gruppe oppleve samhold mot det en føler er truselen på utsiden. Dette kan i værste fall ved en konflikt mellom ulike grupper føre til vold. En kan også oppleve at en føler misnøye fra de rundt seg, og dette kan også være en faktor for at grupper danner seg ett negativt bilde for de rundt seg og får ett hat mot andre (Iversen, 2023).

Det finnes ulike veier for å komme inn i en radikaliseringssprosessen. Iversen (2023) legger frem at dette kan skje når ett enkeltindivid eller en gruppe føler de har blitt urettferdig behandlet eller utstøtt. Det finnes da mange ulike grunner til hvorfor en føler på urettferdighet, eksempelvis arbeidsledighet eller at en blir behandlet annerledes pga holdninger og verdier. Han legger så frem at en annen grunn for radikalisering er en opparbeidelse av en sosial frustrasjon. Dette kan for eksempel komme av at en har opparbeidet seg en livssituasjon som har blitt vanskelig, dette kan skyldes hvordan oppveksten en har hatt. Dette kan en se sammen med ungdommene som bor på bvt institusjon da disse ofte kan ha hatt en annen type bakgrunn enn det som blir sett på som normalt. En siste grunn for hvordan radikalisering kan oppstå er at en søker etter en spenning i livet. For å komme inn i dette kan en ha en grunnleggende søken etter spenning og en kan være drevet av vold og kan kombineres med en slags søken etter å være en helt (Iversen, 2023).

For å trekke noen linjer til det informantene forteller prøver de å se etter noen tegn til om det er endringer hos ungdommene. De ser da etter mye av de tegnene som Iversen (2023) legger frem. En kan også se på dette sammen med stigma teorien til Goffman (2009), da stigma kan føre til å føle på utenforskap, alt avhenger av hvordan stigma det er. Eksempelvis om det er et som er potensielt miskreditert eller miskreditert. I handlingsplanen (2020) blir det lagt frem at noen blir radikalisert av ulike religiøse overbevisninger, mens andre blir overbesvist og overtalt av ulike politiske føringer, dette kan eksempelvis være at en melder seg inn i ett politisk parti eller at en er født inn i en familie som har ett spesielt syn enten religiøst eller politisk som blir lagt frem som det normale, det er dette ungdommene kjenner til fra før. Når det kommer til hvilke personer som blir radikalisert ligger hovedvekten ifølge handlingsplanen (2020) på gutter og unge menn under 30 år, dog er det ikke unaturlig at menn på over 40 blir radikalisert.

6.2 Mobbing og mistriksel i skolen

Når det kommer til mobbing og mistriksel i skolen kan en se ifølge Bakken (2022) at 7% av alle ungdommer opplever å bli mobbet, utfryst, plaget eller trakassert hver 14 dag. Dette har til og med skjedd selv om mobbing er satt høyt på dagsordenen har det ifølge Bakken (2022) hatt en liten økning til tross for alle de reduserende tiltakene som er igangsatt. Når skolen oppdager mobbing, har de en plikt til å si ifra. Skolen skal når det trengs kunne sette inn en aktivitetsplan i følge Udir (2019b). Denne skal enten være for en enkelt ungdom eller for en hel skoleklasse hvis det trengs.

6.2.1 Hvorfor er det mistriksel i skolen?

Når det kommer til mobbing i skolen og av barn som er i bvt institusjon kan stigma teorien til Goffmann (2009) komme inn som en mulig forklaring på hvorfor noen blir mer mobbet enn andre. En ungdom som bor på en bvt institusjon kan være tydelig for andre, dette kan gjøre til at en avviker unna det som er sett på som normalen i samfunnet. Dette kommer av at «normalen» er at en skal bo sammen med kjernefamilien (mor, far og søsken). Dette kan være en grobunn for mobbing, hvis ikke ungdommen klarer å skjule å skjule sitt potensielt miskreditere stigma. Når det kommer til hva skolen skal gjøre hvis de opplever mobbing blant

elevene, er at de i henhold til Udir har alle ved skolen meldeplikt om mobbing. Dette er viktig å håndheve når en ser noe som ikke er akseptabelt når det kommer til hvordan en skal behandle andre (Utdanningsdirektoratet, 2019b). Informantene forteller også om meldeplikten og hvorfor det er viktig å si i fra, samt det å kunne sette inn tidlige tiltak som kan redusere skadene av mobbing.

I artikkelen til Udir (2019b) som tar for seg mistriivsel i skolen blir det lagt vekt på at skolen må ha gode rutiner når det blant annet kommer til inspeksjon. Her vil en kunne se etter tegn på en eventuell utestenging eller mobbing blant ungdommene. En av informantene ved bvt institusjon forteller at klær kan være en av grunnene til mobbing og utestenging. Dette er fordi de viker unna det som de andre ser på som populært og normalt. Et av de andre punktene informantene forteller om fra bvt institusjon er at de andre vet om at ungdommen bor på institusjon og ikke hjemme sammen med familien. Ved å kunne følge med på det som skjer i skolen, friminuttene og i klasserommet vil kunne gi en pekepinn til lærerne for hvilke tiltak som skal settes inn. Skolene skal i følge Udir (2019b) ha en nulltoleranse for mobbing og dette må følges opp slik at det ikke blir ett større problem.

Når det kommer til selve mobbingen kan det i følge Udir (2021) være ulike måter for hvordan det skjer det kan eksempelvis skje ved hjelp av utfrysninger, da at en ikke får være med i gjengen eller være med de andre. Udir (2021) mener at dette først og fremst skjer hos jenter, samt at de kan bruke «bitching» mer enn gutter. Informantene forteller at mobbingen rundt klesbruk er lik for begge kjønnene, men de vil handle om forskjellige ting. Hos jentene vil det eksempelvis handle mer om hvilke klesmerker en bruker og hvilken veske/sekk en bruker.

En av informantene forteller om hvordan en kan forebygge mobbingen av klær, ved å innføre uniformer, informanten forteller dog at dette bare kan være en slags midlertidig løsning da elevene vil finne en annen måte å uttrykke seg. På bvt institusjonene kommer de ikke frem med noen direkte tiltak for hvordan en kan forebygge dette, men de kommer med en forklaring på eksempelvis hvorfor det blir forskjeller og hvorfor barnevernsbarn kan bli utsatt for mobbing. Dette kan da være en forebyggendefaktor hvis en får formidlet det til representantene på skolen.

Ett annet punkt som blir trukket inn av Udir (2021) er at en kan stå overfor det Udir kaller for rigide grupperinger av skolens elever. De forteller der at det kan være vanskelig å krysse de ulike grupperingene da disse kan være fastsatt for lenge siden. Det blir også fortalt at disse

gruppene kan ha en slags «oss mot de» holdning og at en vil stå i opposisjon mot den andre gruppen.

6.2.2 Hva utgjør mobbing og mistrivsel når det kommer til radikaliserings?

Når det kommer til hva mobbing og mistrivsel kan gjøre for å bli til radikaliserings er det ulike måter å komme frem til dette. Når en blir mobbet kan en søke etter likesinnede og da kanskje de som også tidligere har blitt mobbet, en kan også søke til miljøer som er likt det en savner, for eksempel hvis en ønsker å kle seg ut som karakterer fra sitt favoritt tv-show. Dette kan være faktorer som fører til mobbing og utenforskap.

En annen grunn til å bli radikaliserings kan komme av hva en ser på internett. Felles for alle informantene er at de forteller om hvilken hensikt det har å følge med på hva ungdommene i dagens samfunn ser og følger med på. Når det kommer til skolen har de en plikt til å skape elever som har kunnskap om hvilke konsekvenser en kan finne på internett. I følge Udir (2019a) er det viktig for skolen å følge med på hva elevene får opp på internett og passe på at det ikke er noe som kan bli sett på som skadelig for eleven. En skal her alltid stille som en støtte spiller når ungdommen og forteller om hva de har sett av skadelig innhold på internett. Informantene forteller om flere personer som ungdommene ser på som en kan si har skadelig innhold på sine kanaler. En av informantene trekker frem Tiktok som en av de kanalene der en kan se mye skadelig innhold og det blir trukket frem en spesiell person som er Andrew Tate.

En kan også se på studien til Nilsen & Paton (2020) når det kommer til Twitter og hvordan materialet for å kunne bli radikaliserings er tilgjengelig for alle som ønsker å søke det opp. Det vil her være viktig som støtte person å følge med på hva og hvilke holdninger ungdommen legger til seg. Det vil også være viktig å ha en viss anelse om hvordan internett fungerer og hva en eventuelt kan finne. Slik som Udir (2021) skriver vil det være viktig å hjelpe og lære elevene med hvordan en skal handle på nett, samt legge ett grunnlag for en god dømmekraft når det kommer til bruken av internett.

Ett konkret eksempel på hvordan en som lærer eller hjelper kan begrense hva ungdommen skal se på internett kommer Udir (2021) og sier en kan bruke begrenset innhold-modus på pc og nettbrett. Dette er med på å sette grenser på hvilke søkeord ungdommen kan søke på og en

vil kunne få en tilbakemelding på hva ungdommene er innom i skolehverdagen. Dette vil være mulig å bruke på skolens laptop og nettbrett som ungdommene administrerer. I handlingsplanen (2020) legger de frem at et av deres satningspunkt er å styrke politiets nærvær på internett, dette er noe de ønsker å få til både nasjonalt og lokalt. Med dette er det satt sammen en spesialist gruppe som har som hovedmål å forebygge mot voldelig ekstremisme og radikaliserings på internett. Ett eksempel på dette kan være i studien til Nilsen og Paton (2020) som ser på hva som finnes av radikaliserings på nett. Dette kan eventuelt bli meldt i fra om til spesialsitgruppen. Noe av det andre denne gruppen har som mål er å få til en kompetanse heving. Dette kan igjen sees sammen med noen av de sentrale prosjektene som er nevnt i punkt 2.3 der det er fokus på kompetanseheving, men dette er i skolen. Informantene på bvt institusjon forteller om ett økt bruk av internett og hvordan ungdommer forholder seg til slikt innhold og hvordan en som en støttespiller og hjelper for ungdommen trenger kompetanse om tema og hva en eventuelt kan finne på nett.

6.3 Demokrati og forebygging

Under dette punktet ønsker jeg å se nærmere på demokrati og hvilken plass det har i samfunnet og hvordan det kan brukes som en forebyggingsstrategi. Det vil også her bli sett på hvem som har ansvaret for forebyggingen, samt hvordan en skal få tilrettelagt for den.

6.3.1 Demokrati

Som nevnt ovenfor i punkt 2.3 som omhandler sentrale prosjekter som tar for seg forebyggende arbeid rundt radikaliserings. Fleste parten av disse prosjektene tar for seg demokratisk dannelse i skolen eller utenfor, for de som har en interesse for dette. Dette kan sees i sammenheng til det Kroksmark (2006) legger frem i sitt kapittel om John Dewey. Dewey mener som tidligere nevnt at en skal danne ungdommene til å bli samfunnsborgere og demokratiet står i sentrum. Slik som informantene forteller, er det også slik at de ønsker å få inn mer om demokrati og at dette står i fokus. I dembra prosjektet lærer de om hvilken kraft demokratiet har og hvordan en skal prøve å unngå utenforskap og heller bygge et inkluderende fellesskap (Dembra, u.å.). Informantene fra skolen forteller om hvordan de både

trenger og bruker demokratisk læring. For å kunne bruke dette som et verktøy i kampen mot radikaliserings er det viktig slik som informantene forteller at alle jobber likt.

Et forslag for dette er å kunne sende alle de nødvendige partene som er i kontakt med ungdommene på kurs som er holdt av dembra. Dette vil kunne føre til en tilnærming som gjør at alle kan jobbe ut fra samme modell eller så kan det være med på å gi en fellesforståelse. Ved å kunne bruke disse lokale tiltakene vil en også kunne få en mer lokal forståelse for hvordan hjelpetiltakene er i akkurat den kommunen en er i (Gjensidige stiftelsen & Nordic Safe Cities, 2022). Et annet tilbud en kan sette i gang for å få til en fellesforståelse kan også være å utdanne fler dialogpiloter, dette kan være for å få flere slike personer i kommunen og en kan få de med på ett team som jobber i kommunen (Dialogpilotene, u.å.).

I hen hold til det Dewey skriver om danning for å bli en samfunnsborger handler mye om å kunne prøve og feile. Dette kan en se sammen med hva informantene forteller med at de aktivt prøver å få med seg ungdommene i det demokratiske arbeidet. Da at de prøver å få med seg ungdommene inn i avgjørelser som eksempelvis hva de skal spise til middag eller at i bvt prøver å få med seg ungdommene til å ta en aktiv part i sin egen sak (Krokmark, 2006).

For å kunne få ungdommene interessert i demokrati, vil det være viktig at ungdommene får mulighet til å utfolde seg demokratisk slik som en av informantene forteller. Hvis en tar med det som Dewey forteller om demokrati og hvordan bli til en god samfunnsborger, samt det at man må prøve ut ting for å kunne lære, vil det være en god ide å teste dette ut i skolen. Dette kan eksempelvis gjøres ved å ha debatter i klasserommet, lære om de forskjellige politiske partiene og da både om de som er høyre ekstreme, men også «vanlige» partier. Det vil være viktig å belyse ytterpunktene og ha en åpen dialog slik som Börjesson (2017) skriver om. En vil her også kunne få en god mulighet til å snakke om hvorfor noen meninger er sett på som «riktige» og «normale» i forhold til andre. Informantene forteller om at dette er en viktig del av undervisningen for å kunne vise at det er lov å ha andre meninger.

En kan også rette ett blikk mot handlingsplanen (2020) som har ett punkt om å utvikle ulike støtteressurser. Hensikten med dette punktet er å lage kunne lage en plan for hvordan en skal kunne forebygge radikaliserings. Målet vil være å innføre dette i de ulike fagene der det er relevant å ta det inn. Dette kan med noe sees sammen med Dewey's mål om danning for å bli en bedre samfunnsborger (Krokmark, 2006). Sammen med det informantene forteller kan dette være ett sted en kan starte med forebyggingen. Det kommer så videre frem i

handlingsplanen (2020) at det er viktig med elevenes medvirkning til demokrati, samt hvordan en kan bruke dette i praksis. Det er her viktig at skolen legger til rette for ett bedre fellesskap der det er fokus på å bedre helsen, læring og trivsel for alle elever. Dette kan igjen sees sammen med det informantene forteller om å motvirke mobbing og hvordan en skal få forebygget dette.

6.3.2 Samtaler med ungdommer

I forhold til det informantene og Börjesson (2017) forteller om det å ha samtaler med ungdommer er det viktig å få til en ikke dømmende samtale. Dette skriver Börjesson (2017) overfor i punkt 3.3.3. Slik som problematikken er når det kommer til å forebygge radikaliseringen vil det være viktig å innlede til en samtale som ungdommene ønsker å ta del i. Slik som Börjesson (2017) i punkt 3.3.2 vil det være viktig å finne ut hvilken måte en skal invitere inn ungdommen som gjør ungdommen nysgjerrig på hva som skal skje. Slik som informantene fra bvt institusjon forteller legger de mye vekt på å ha helsefremmende samtaler med ungdommene når de begynner å bli bekymret for en radikaliserings.

For å kunne få en vellykket samtale er det mye som skal være til rette for at både ungdom og terapeut skal ha en god samtale. Noe av dette kan eksempelvis være måten personen inviterer ungdommen inn i samtalen på. Börjesson (2017) blant annet om at tillit, åpenhet og omstendigheter rundt ungdommen bestemmer hvordan samtalen skal utspille seg. Slik der informantene jobber som er på bvt institusjoner og skoler er det ikke alltid en kan bestemme hvordan forholdene rundt er, men de kan til en viss grad legge til rette for noen av faktorene. Dette kan eksempelvis være hvordan en inviterer til samtalen, eller hvor de holdes. Når en er på skolen kan det kanskje føles litt uekte når en skal invitere til en samtale da maktforholdet er asymmetrisk i den form at læreren sitter med makten og ungdommen kan føle at den må delta (Dysthe, 1997, s. 90–94). Det vil her være som Börjesson (2017) forteller viktig at en møter ungdommen med åpne armer, respekt og nysgjerrighet. For de som jobber på bvt institusjon vil ungdommene få kjenne på noe av den samme asymmetrien som de på skolen, dette kommer av at de er plassert et sted som oftest ufrivillig. Det vil her også være viktig å bygge en tillit med ungdommen slik at de føler seg komfortabel med å kunne snakke fritt om bekymringen for radikaliserings.

Informantene forteller mye om hvordan samtaler kan være forebyggende for radikaliserings og hvordan det kan brukes som en form for tidlig innsats. Informantene forteller også om at det kan være vanskelig å få med ungdommene inn i samtaler om slike tabubelagte temaer. For å nå inn til ungdommene kan det være ulike måter da ingen er like og reagerer ulikt. Som Börjesson (2017) forteller må en innlede til en slik samtale varsomt og ikke ha forutinntatte meninger om ungdommen, det er som hun forteller viktig å være åpen. Dette forteller informantene i tillegg at det er viktig å være åpen og ikke avlukket. Informantene forteller også i dette momentet at det er viktig å følge med på hva de andre instansene sier og hvordan de gjør ting, dette kan være lurt slik at en ikke jobber dobbelt rundt ungdommen. Hvis en gjør dette kan det muligens bli overveldende for ungdommene, da de må gå gjennom samme prosessen flere ganger. Dette kan en også se tilbake på det informantene forteller om at en må samarbeide rundt ungdommene og bestemme hvilken instans som skal gjøre hva.

Ved å komme til en enighet om hvilken instans som skal gjøre hva kan en skape et helhetlig tilbud for ungdommene og alle behovene vil kunne bli dekket. Dette vil da både være for ungdommen, men også for instanser rundt. En vil ved å ha et helhetlig tilbud passe på at det ikke er noe som «glipper» rundt ungdommene. For å kunne få til dette er det viktig for alle instanser at en sitter med samme kunnskap, en vil kunne for eksempel finne denne kunnskapen om radikaliserings i handlingsplanen (2020) eller læreplanen for skolen. For å hente inn mer informasjon om radikaliserings kan skolene og institusjonene ta kontakt med kommunens SLT-kooordinator. De sitter på mye informasjon når det kommer til radikaliserings og voldelig ekstremisme.

6.3.3 Hvem har ansvar for forebyggingen

Når det kommer til forebyggingen om hvilken instans som har ansvaret for det ifølge informantene både fra skolen, men også på bvt institusjon mener at dette er ett felles ansvar for alle som jobber med ungdommer. Slik det kommer frem i Lid og Heistad (2019) mener at en del av motivasjonsfaktorene til ungdommene ligger hos enkeltindividene, men de vil også bli formet av de ulike forholdene som er rundt de, eksempelvis ulike grupperinger de kommer over. Det er med dette kommet spørsmål om viktigheten ved at samfunnet som en helhet skal involveres eller ikke. Igjen vil det som informantene sier og som nevnt i avsnittet overfor være viktig å skape gode møteplasser for ungdommene slik at de kan utfolde seg selv for den de er uten at de skal stigmatiseres på noe måte.

Lid og Heistad (2019) trekker så inn ulike push- og pullfaktorer, der pushfaktorene er med på å skape ett grunnlag for hvordan en kan komme seg ut av en gruppe en ikke vil være i. Dette kan som nevnt i punkt 3.6.1 eksempelvis være ulike negative sosiale sanksjoner som er rettet mot en gruppe. Dette kan slik som det beskrives i handlingsplanen (2020) gjøres ved at hele samfunnet sammen står opp mot det som ikke er «greit» eller at en sammen legger en plan om hva som skal være målene for å oppnå en generell forebyggings strategi. En kan også se på alle de ulike sentrale prosjektene som er ment som forebyggende faktorer i det kommunale.

For å tekke noen linjer til det informantene forteller er begge de to gruppene for at en skal ha en felles strategi for å bekjempe eller forebygge radikaliserings. Her vil det bli viktig å for informantene at det er ett godt samarbeid med de andre instansene og nettverket rundt ungdommene. For informantene kan en starte med å ta ett felles standpunkt å se på og gjennomføre en del av de forslagene som kommer frem i handlingsplanen (2020). Slik en kan se har ikke skolen egne retningslinjer for hvordan en skal forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme, dette finnes heller ikke i barnevernloven. Til forskjell retter udir oppmerksomheten til handlingsplanen og vil bruke den mer aktivt enn bvt institusjoner.

Det kommer frem i Sjøen (2019) at mye av den viktigste forebyggingen skjer i skolen og at dette er en viktig læringsarena for ungdommene. En vil her også kunne oppnå en form for normdanning som vil være støttende til demokratiet, medborgerskap og ulike demokratiske idealer. Ett slik demokratisk ideal kan eksempelvis være Dewey. En av fallgruvene i dagens samfunn er at når en lever i ett slik flerkulturelt samfunn vil det være mange forskjellige verdier, holdninger, lover og regler. Det vil her være viktig å være åpen og kunne ta imot ungdommen på en god måte slik som Börjesson (2017) forteller. Informantene fra skolen forteller at det er viktig å kunne se flere synspunkter og vise ungdommene at det finnes flere måter å handle og tenke på. Informantene fra bvt institusjon forteller at det er viktig for de å ha fokus på dialektikk og det å ikke ha en svart-hvit tankegang. Ut ifra det informantene sier er det hele nettverket til ungdommene som står til ansvar for forebyggingen samt hele samfunnet.

6.3.4 Hvordan tilrettelegge for forebyggingen?

For å kunne tilrettelegge for en endring vil det være som Börjesson (2017) skriver være viktig å få gjennomført noen helsefremmende samtaler slik at en vet hva ungdommen og behandleren skal jobbe med videre og hvordan en skal kunne nå målet til ungdommen på best mulig måte. For å få tilrettelagt dette vil det være viktig at en lager en plan sammen med ungdommen for å finne ut hvor mye hver part skal stå ovenfor, samt hvem som har ansvar for hva. Dette kan eksempelvis være at behandler skal kalle inn til jevnlig møter eller at det alltid skal skje på samme rom. Slik som informantene og Börjesson (2017) forteller vil tilliten og hvilken innstilling en kommer inn med være med på å sette standarden for hvordan behandlingen skal kunne gå, samt i hvilket tempo en skal ta det. Viktigheten ved å sette slike forventninger er at det skal tidfestes slik at det ikke bare blir borte av seg selv. Det er viktig at vi er med på å legge til rette for forebygging og ikke ødelegger for ungdommen. Det er slik Börjesson (2017) forteller at det er ungdommen som er stjernen i dette scenarioet og ikke oss voksne.

Slik som skrevet i punkt 6.3.1 kan demokratisk læring være en god forebyggende faktor. For å kunne få til dette kan en enten ha forebyggende samtaler med en ungdom enkeltvis slik som beskrevet ovenfor, men en kan også gjennomføre de helsefremmende samtalene med en gjeng ungdommer. Som lærer kan en gjøre dette i klasserommet og lage ett undervisningsopplegg som er tilpasset elevene. Metoden til Börjesson (2017) kan også virke i grupper på bvt institusjon, dette kan da være en ide for å sette i gang en diskusjon om hva som er sett på som normalen og hva som er sett på som unormalt. Når en skal legge til rett for slike samtaler i grupper blir det å følge det Börjesson (2017) skriver om de helsefremmende samtalene når en kun har de med en ungdom. En skal her også tilrettelegge hvis det er noen spesielle behov ungdommene har. Dette kan eksempelvis være hvor en velger å ha samtalen, da i form av hvordan rommet er tilrettelagt om det er hjemme koselig eller inn, samt hvor innbydende det er å sitte der. Dette kan også overføres til skolen, alt trenger ikke skje i det samme klasserommet, men for eksempel ute, i en gymsal eller ett auditorium.

For å komme med ett eksempel på hvordan skolen kan tilrettelegge for forebygging mot radikaliserings kan de gjøre det gjennom bruk av et undervisningsopplegg som er laget i samarbeid med FN. Spillet tar for seg at elevene skal late som de er ulike representanter fra de ulike landene som er med i menneskerettighetsrådet. Spillet blir delt inn i to ulike deler der den første delen består av at alle blir delt inn i grupper der den første bolken har som hensikt

at elevene skal gjøre seg klar for å stille i menneskerettighetsrådet. I bolk nummer to skal elevene legge frem hvilke tiltak de ville iverksette for å forebygge radikaliserings, høyre ekstremisme og ekstreme muslimer. Hensikten ved å bruke dette spillet er at elevene skal kunne lære seg å argumentere både for og imot ulike tiltak som har sin hensikt å forebygge radikaliserings, samt at de skal få ett kjennskap til de ulike menneskerettighetene (FN, 2021).

Når det kommer til forebygging av radikaliserings mener Bakken (2022) at det er flere gutter som er fornøyd med sitt lokalmiljø fremfor jenter. Han trekker så frem at ca 85% av alle ungdommer ikke er redd for å gå ute på kvelden i sitt nærmiljø. Slik som informantene forteller vil det være essensielt å få til gode ordninger for fritiden til ungdommene, slik at de har ett sted de føler det er meningsfylt å gå. Bakken (2022) skriver videre at det er ett mindre antall ungdommer som utfører regelbrudd, men de ungdommene som utfører kriminelle handlinger, lov- og regelbrudd har en større risiko for å bli kriminell når en blir voksen. Informantene legger mye vekt på etableringen av ungdomsklubber og andre tiltak som er med på å skape en meningsfylt hverdag. En kan også se i handlingsplanen (2020) at det blir lagt stor vekt på hvordan ungdommer fritid skal se ut og at dette er et stort satsningsområde for staten og samfunnet. Det er her stort fokus på forebygging og hvordan en kan lære elevene mest mulig om demokratisk dannelse og at det finnes ulike meninger, verdier og holdninger.

7 Avslutning

I denne masteroppgaven har problemstillingen vært: *Hvilke sammenligninger finnes det i skolen og i barnevernsintuisjoner rundt ungdommer i henhold til radikaliserings og forebygging.* I henhold til oppgavens omfang har hensikten vært å se etter relevante informanter, rette teorier, samt artikler som gjenspeiler oppgavens tema.

For å kunne trekke linjer i det som er skrevet overfor og det som er kommet frem i intervjuene med informantene må en se litt nærmere på hovedpunktene gjennom oppgaven. Det som gjenspeiles gjennom oppgaven er at både informantene som jobber på skole og bvt institusjoner har mange av de samme forutsetningene for hva radikaliserings er og hvor en skal begynne med forebyggingen. Av det som kommer frem hos alle informantene er det å kunne samarbeide med de ulike instansene ett viktig prinsipp for å kunne få til en helhetlig forebygging. Dette gjenspeiles også i handlingsplanen (2020) som informerer om hvorfor det

er viktig med ett tett samarbeid blant alle instanser. Selv om det ikke spesifikt er ett eget punkt i læreplanen om radikaliseringsprosess så refereres det til handlingsplanen.

Når det kommer til mobbing av medelever og andre stiller informantene seg nok engang likt og de kommer med ulike eksempler på hvordan mobbingen skjer og hvorfor. Informantene fra bvt institusjon kommer med ulike forklaringer på hvorfor det å være barnevernsbarn kan være det Goffmann (2009) kaller for stigma. Noen av informantene trekker frem at mobbing kan være en del av radikaliseringsprosessen da en vil søke til ett sted der en blir godtatt for den en er. Dette kan en også se sammen med det som Iversen (2023) skriver om hvordan radikaliseringsprosessen blir til og de ulike måtene en kan havne i en slik prosess på. Han trekker spesifikt frem religion, politisk syn og det å finne sin plass i samfunnet som noen av de viktigste driveriene for en radikaliseringsprosess, dette gjenspeiles også i handlingsplanen (2020).

Når det kommer til selve radikaliseringsprosessen av ungdommer har informantene noen av de samme tankene, men de har sett og opplevd radikaliseringsprosessen av ungdommer på forskjellige måter. Dette kommer blant annet til syne ved at informantene som jobber på bvt institusjon får en nærmere opplevelse av hvordan radikaliseringsprosessen skjer da de er mye tettere på den enkelte ungdommen og har ulike miljøterapeutisk rettede samtaler med ungdommen fremfor de som er på skolen. Ved å ha slike samtaler med ungdommene kan en prøve å ha det Börjesson (2017) kaller for helsefremmende samtaler. Noen av informantene never på en form av disse helsefremmende samtalene. Noe som kommer frem som er viktig å ta med seg er når det kommer til samtaler med ungdommer er det en asymmetri som den voksne sitter på. Dette inneholder en del makt og den må en være klar over.

Når det kommer til forebygging av radikaliseringsprosess trekkes det igjen tråder til å samarbeide med instansene rundt. Informantene både fra skole og bvt institusjon kommer med ulike tiltak som kan settes i gang for å forebygge at ungdommene skal radikaliseres. Informantene fra skolen trekker spesifikt inn dette med en demokratisk læring som kan sees sammen med det Dewey mener (Kroksmark, 2006, s. 273–279). For å få til en demokratisk læring kan en også se på de sentrale prosjektene som er lagt frem i punkt 2.3. Informantene som jobber på bvt institusjon forteller at ett viktig forebyggingsmoment vil være å åpne flere steder hvor ungdommene kan være. Dette blir også skrevet om i Bakken (2022) at det er viktig å ha steder hvor ungdommer kan være og bruke tiden sin til noe meningsfullt, samt å finne likesinnede ungdommer. Det blir også forespeilet i handlingsplanen (2020) hvor de legger føringer på at alle kommuner

burde ha ett tilbud for sine ungdommer, samt at dette burde stå høyt på agendaen til samfunnet generelt.

7.1 Konklusjon

Når det kommer til svarene som er gitt gjennom forskningsspørsmålene kan en se at mange av informantene svarer det samme, samt at de har mange av de samme utgangspunktene. Det som skiller informantene fra hverandre er at de har forskjellige vinklinger for hvilken gruppe som skal gjøre hva. Som eksempel er alle informantene for at det må skje en forebygging og at mye her går på samarbeid med de andre instansene, de trekker frem at mye er organisatorisk og må skje hos hjelperne slik at de kan sikre at alle får den oppfølgingen de trenger. Informantene kommer også med ulike tiltak og forbedringspotensialet for hvordan de kan få til samarbeidet. Ved at informantene blir bevisste på dette vil en kunne få til en bedre forståelse for hvem som skal gjøre hva, samt hvilken gruppe som skal ta ansvar for eksempelvis å lede møtene. Informantene vil også få en forståelse for hva som skjer hos de ulike instansene og hva de spesifikt kan hjelpe med. Ved å sikre et godt samarbeid, en felles forståelse, samt at de sammen finner ulike metoder for forebyggingen vil en kunne gi ett helhetlig tilbud til ungdommer en ser er i faresonen.

Referanseliste

- Alvheim, A. (2021). *NSD 50 år – NSDs historie og utgangspunkt*. Norsk senter for forskningsdata. <https://www.nsd.no/nsd-50-ar-med-data-til-forskning/nsds-historie-og-utgangspunkt>
- Bakken, A. (2022). *Se www.ungdata.no for mer informasjon om Ungdata*.
- Börjesson, M. (2017). *Å bygge psykisk helse helsefremmende samtaler med ungdom*. Gyldendal akademisk.
- Dembra. (u.å.). *Om Dembra*. Dembra Norge. Hentet 4. september 2023, fra <https://dembra.no/no/om-dembra/>
- Dialogpilotene. (u.å.). *Et unikt samarbeid på tvers av tro og livssyn*. Dialogpilotene. Hentet 14. november 2023, fra <https://www.dialogpilotene.no/omoss>
- Drost, E. A. (2011). *Validity and Reliability in Social Science Research*.
- Dysthe, O. (1997). Leiing i eit dialogperspektiv. I O. L. Fuglestad & S. Lillejord (Red.), *Pedagogisk ledelse—Et relasjonelt perspektiv*. Fagbokforlaget.
- Eriksen, K. G. (2021, juni 1). *Mot utvidede forståelser av realisering og rasisme i skolen*. Nordisk Tidsskrift for Pedagogikk Og Kritikk; Cappelen Damm Akademisk NOASP. <https://pedagogikkogkritikk.no/index.php/ntpk/article/view/2445/5460>
- Finsveen, A. H., Trym Mogen, Amanda Nordhagen Walnum, Jesper Nordahl. (2019, november 4). *Slik forklarer han terrorangrepet*. dagbladet.no. <https://www.dagbladet.no/nyheter/slik-forklarer-han-terrorangrepet/71779618>
- FN. (2021, juni 1). *Rollespill om menneskerettigheter og ekstremisme*. FN-Sambandet. <https://www.fn.no/undervisning/undervisningsopplegg/VGS/rollespill-om-menneskerettigheter-og-ekstremisme>
- Foldnes, N., Grønneberg, S., & Hermansen, G. H. (2019). *Statistikk og dataanalyse: En moderne innføring*. Cappelen Damm akademisk. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_pliktmonografi_000020088
- Førde, K. E., & Andersen, A. J. (2019). *Bekymring—Hva er det, hva gjør det?* I G. Heierstad

(Red.), *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme – Norske handlemåter i møtet med terror*. Gyldendal norsk forlag.

Gjensidige stiftelsen & Nordic Safe Cities. (2022). *Trygg by Norge, Sammen forebygger vi ekstremisme og styrker den demokratiske samtalen*.

<https://nordicsafecities.org/initiatives/trygg-by-norge/>

Goffman, E. (2009). *Stigma: Om afvigerens sociale identitet* (2. udg.). Samfundslitteratur.

Herrman, J. (2019, mars 10). *How TikTok Is Rewriting the World*. The New York times.

<https://www.nytimes.com/2019/03/10/style/what-is-tik-tok.html>

Iversen, J. (2023, februar 27). *Ekstremisme og terrorisme*. FN-Sambandet.

<https://www.fn.no/tema/konflikt-og-fred/ekstremisme-og-terrorisme>

Justis- og beredskapsdepartementet. (2020). *Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme*. Justis- og beredskapsdepartementet.

Krokmark, T. (2006). *Den tidløse pedagogikken*. Fagbokforlaget.

Leseth, A. B., & Tellmann, S. M. (2019). *Hvordan lese kvalitativ forskning?* ([2. utgave]).

Cappelen Damm akademisk. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_plikmonografi_000020092

Lid, S., & Heierstad, G. (2019). Norske handlemåter i møte med terror. I G. Heierstad (Red.), *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme – Norske handlemåter i møtet med terror*. Gyldendal norsk forlag.

Nilsen, A. B., & Paton, N. (2020). *Country-level reports on drivers of self-radicalisation and digital sociability Norway*.

Regjeringen. (2019, august 13). *Hva er radikaliserings og voldelig ekstremisme?*

Regjeringen.no. <https://www.regjeringen.no/no/sub/radikaliserings/om-forebyggende-arbeid/hva-er-radikaliserings-og-voldelig-ekstre/id663761/>

Sjøen, M. (2019). Skolen i forebyggingens tid. I G. Heierstad (Red.), *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme – Norske handlemåter i møtet med terror*. Gyldendal norsk forlag.

Stopp hatprat. (2023, oktober 2). *Bevegelsen mot hatprat – Stopp hatprat*.

<https://beta.stopphatprat.no/stopp-hatprat/>

Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2020a). Interviewet: Samtalen som forskningsmetode. I L. Tanggaard (Red.), *Kvalitative metoder*. Hans Reitzel.

Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2020b). Kvalitative metoder, tilgange og perspektiver: En introduksjon. I L. Tanggaard (Red.), *Kvalitative metoder en grundbog*. Hans Reitzel.

Utdanningsdirektoratet. (2019a). *Hvordan beskytte barn mot skadelig innhold på nett?*
<https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/sikkerhet-og-beredskap/veileder-hvordan-beskytte-barn-mot-skadelig-innhold-pa-nett/>

Utdanningsdirektoratet. (2021). *Skolemiljøtiltak—Undersøke*. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/skolemiljotiltak-undersoke/>

Utdanningsdirektoratet. (2019b, april 24). *Mobbing og mistrivsel—Hva skal skolen gjøre?*
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/aktivitetsplikt/#a127383>

Verdensdagen for psykisk helse. (u.å.-a). *Verdensdagen 2022: Vi trenger hverandre. #løftblikket*. Verdensdagen for psykisk helse. Hentet 14. november 2023, fra <https://verdensdagen.no/tema-2022-vi-trenger-hverandre-loft-blikket>

Verdensdagen for psykisk helse. (u.å.-b). *Vi trenger å høre til. #lagplass*. Verdensdagen for psykisk helse. Hentet 7. november 2023, fra <https://verdensdagen.no/tema-2023>

Vestel, V. (2016). *I gråsonen ungdom og politisk ekstremisme i det nye Norge*. Universitetsforlaget.

Vedlegg

Spørsmål til informantene

Spørsmål til masteroppgave
20.01.23

Generelt:

1. Kjønn
2. Alder
3. Yrke

Spørsmål

1. Hva oppfatter du radikaliserings som?
2. Hva mener du radikaliserings skyldes?
3. Hvem tror du blir radikaliserings og hvorfor?
4. Hvordan kan en jobbe med dette?
5. Hvordan kan det eventuelt forebygges?

Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet

Radikalisering av ungdommer i skolen og på barnevernsinstitusjoner

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å se på ulike diskurser som omhandler ungdommer og radikalisering i skole og på barnevernsinstitusjoner. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Mitt navn er Emilie Thorsen og jeg er masterstudent ved Institutt for pedagogikk ved UiA. Min masteroppgave skal ta undersøke hva slags oppfatninger som finnes blant ansatte en i skoler og barnevernsinstitusjoner knyttet til radikalisering av ungdommer. Jeg vil sette søkelys på ulike profesjoners oppfatning av radikalisering av ungdom og hvordan en kan arbeide for å motvirke radikalisering. Jeg vil derfor intervju ansatte som jobber i skole og barnevernsinstitusjoner, som jobber med ungdom.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

UiA – Universitetet i Agder, Fakultet for humaniora og pedagogikk, institutt for pedagogikk.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget av informanter vil bestå av mennesker med relevant bakgrunn ved at de har jobbet på enten skole eller barnevernsinstitusjon. Det ønskes informanter med ulik jobberfaring, ulike stillinger og et ulikt aldersspenn, blant annet. Utvalget i denne studien vil være på ca 8 personer, og det vil være noen utvalgskriterier. Kriteriene for utvalgelse vil være at du jobber på skole eller i en barnevernsinstitusjon nå, kjønn vil være en faktor på bakgrunn av at det ønskes ulike erfaringer og tilnærminger basert på kjønn og om det finnes noen forskjeller i hvordan en møter ungdommene. Alder vil også være et utvelgelseskriterier da det ønskes både unge og litt eldre informanter for å kunne se om det er noen ulikheter i hvordan en jobber med ungdom og radikalisering. Derfor ønskes det at du blir med i dette prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

For å innhente informasjon vil det bli brukt intervju som metode. Her vil det tas med ulike spørsmål som skal svares på og de vil være semistrukturerte som vil si at det kun er noen få spørsmål som skal

besvares, men det vil bli stilt oppfølgingsspørsmål. Intervjuene vil ha en varierende lengde, henholdsvis på 1 - 1,5 timer. Intervjuene vil skje henholdsvis ansikt til ansikt, samt kan vi avtale når og hvor intervjuene skal bli holdt. Intervjuene vil ta utgangspunkt hvilke oppfatninger og synspunkter som er å finne rundt radikaliserings og eventuelt hvordan en kan forebygge radikaliserings. Noen av spørsmålene vil omhandle hva dine tanker er rundt radikaliserings og hvordan du oppfatter dette.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Du kan når som helst kan trekke deg uten å oppgi en grunn. Da vil alle dataene og informasjonen du har gitt bli destruert, og dette vil ikke få noen konsekvenser for deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

I all forskning og datainnsamling har forsker taushetsplikt. Informasjonen og dataene i dette prosjektet vil bli behandlet med varsomhet og konfidensielt. Dataene skal behandles anonymt og det vil ikke være mulig å spore noe informasjon tilbake til deg. Ulik informasjon som vil være sporbar, som navn, skole, barnevernsinstitusjon, stedsnavn og mer vil bli byttet ut slik at det ikke vil kunne spores tilbake til deg. Disse opplysningene vil kun være tilgjengelig for meg og min veileder. Intervjuene vil bli tatt opp på en lydopptaker, for transkriberes (skrives ned). Lydopptakene vil bli oppbevart på en eksterneharddisk som har passordbeskyttelse hvor kun forskeren har passordet.

Når en jobber i både skole og på barnevernsinstitusjon er det viktig å huske på at en har yrkespålagt taushetsplikt og det vil dermed ikke bli spurt noen spørsmål som kan trigge dette.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 15 mai. Etter prosjekt slutt vil lydopptakene og de transkriberte dataene vil bli behandlet med trygghet og vil destrueres når forskningsprosjektet er ferdig. Dataene som kommer ut av denne studien vil kun bli brukt til denne masteroppgaven.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra UiA - Universitet i Agder, fakultet for humaniora og pedagogikk, institutt for pedagogikk har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med: Emilie Thoresen, tlf 91676304, [mail emilieth@uia.no](mailto:emilieth@uia.no). Turid Skarre Aasebø, tlf 91105913, [mail: turid.s.aasebo@uia.no](mailto:turid.s.aasebo@uia.no) ved UiA - Universitet i Agder, fakultet for humaniora og pedagogikk, institutt for pedagogikk.

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen som er gjort av personverntjenestene fra Sikt, kan du ta kontakt via:

- Epost: personverntjenester@sikt.no eller telefon: 73 98 40 40.

Med vennlig hilsen

Turid Skarre Aasebø
(Forsker/veileder)

Emilie Thoresen

Samtykkeerklæring

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet Radikalisering av ungdommer i skolen og på barnevernsinstitusjoner, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i studien

Navn:

Kontakt (tlf eller e-mail):

Dato:

